

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

11-6.2
20.11.23

Дарія Сергіївна Старцева

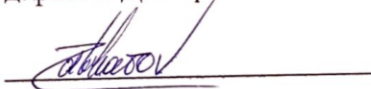
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

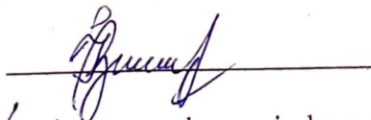
**«Управління власним капіталом підприємства на прикладі
ПрАТ «Житомирське АТП 11854»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

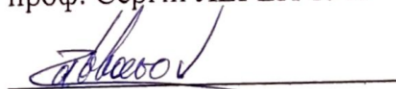
Науковий керівник
д.філос. Дмитро ЗАХАРОВ

Рецензент
д.е.н., проф. Ірина ЗАМУЛА

Завідувач кафедри інформаційних
систем в управлінні та обліку д.е.н.,
проф. Сергій ЛЕГЕНЧУК

Житомир
2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1 Сутність капіталу на підприємстві та роль в господарській діяльності...	6
1.2 Механізм формування власного капіталу на підприємстві.....	12
1.3 Система показників оцінки ефективності використання власного капіталу	19
1.4 Нормативно-правове забезпечення у сфері управління власним капіталом.....	24
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПрАТ «Житомирське АТП 11854»	
2.1 Організаційно-правова характеристика ПрАТ «Житомирське АТП 11854».....	30
2.2 Діагностика фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Житомирське АТП 11854».....	41
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ	
3.1 Узагальнений аналіз шляхів підвищення управління капіталом.....	54
3.2 Аналіз ефективності використання власного капіталу на підприємстві...	62
Висновки до розділу 3.....	69
РОЗДІЛ 4. ЛЕКЦІЙНО-ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ТА МЕТОДИ ЗАСВОЄННЯ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ТА ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ	
4.1 Приклади лекційних занять та практичного засвоєння теми «Управління капіталом».....	70
4.2 Аналіз методів перевірки знань і успішності студентів.....	83
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	91
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливим стратегічним завданням соціально-економічного розвитку України є становлення потужного національного капіталу. Вагому частку в реалізації стратегічного пріоритету займає капітал всередині вітчизняних та нових підприємств. Саме від налагодження розширеного відтворення капіталу мікрорівня та успішного подолання кризових явищ у роботі підприємств залежать процеси формування капіталу на національному рівні. Досягти цього можна тільки за умови ефективного управління капіталом як на макрорівні, так і на рівні окремого підприємства

Управління, а не вилучина власного капіталу дає змогу оцінити ефективність діяльності підприємства, його результативність. Для інвесторів власний капітал являється показником відповідальності підприємства, згідно чинного законодавства України. Підприємство, яке ефективно управляє структурою капіталу, має такі ознаки: підвищення дохідності та ділової активності, безперервний виробничий процес, інтенсивний розвиток підприємства, висока швидкість обороту капіталу, перевищення рентабельності інвестованого капіталу над середньозваженою вартістю капіталу, баланс між рентабельністю капіталу та ризиками, що бере на себе підприємство тощо.

Ми вважаємо, що більшість підприємств не слідкують за рівнем захищеності власного капіталу, не створюють резерви, їх власний капітал стає чутливим до «форс-мажорних» обставин, має високий рівень ризику втрати. Тому дана тема є дуже актуальною, потребує уваги управлінців підприємств. Отже, актуальність теми дослідження є безумовною за умов ринкової економіки.

Вагомий науковий внесок у дослідження питань, пов'язаних з управлінням капіталом підприємств, здійснили класики та неокласики світової економічної думки: А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус, Дж. Міль, К. Маркс, Е.

Бем-Баверк, А. Маршалл, Дж. Кларк, І. Фішер, Дж. Хікс, а також провідні вітчизняні та зарубіжні вчені сучасності: І. Балабанов, Ю. Воробйов, Д. Ван Хорн і Д. Ваховач, Н. Дучинська, М. Кизим, В. Ковальов, О. Любунь, Ф. Модільяні та М. Міллер, І. Яремко. Проте зміни, що проходять у різних сферах діяльності суб'єктів господарювання, вимагають проведення подальших досліджень управління власним капіталом у процесах здійснення діяльності підприємств.

Мета і завдання роботи. Мета наукової роботи полягає у дослідженні теоретичних основ та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління власним капіталом підприємства ПрАТ «Житомирське АТП 11854».

Відповідно до визначеної мети у науковій роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- дослідити сутність та структуру власного капіталу;
- встановити показники управління власним капіталом підприємства;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення у визначеній сфері;
- провести організаційно-економічну характеристику підприємству;
- здійснити діагностику фінансово-господарської діяльності підприємства;
- охарактеризувати систему управління власним капіталом ПрАТ «Житомирське АТП 11854»;
- виявити резерви покращення ефективності формування і використання власного капіталу.

Об'єктом дослідження є процес управління власним капіталом ПрАТ «Житомирське АТП 11854».

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та прикладні рекомендації щодо удосконалення процесів формування, оцінки та забезпечення зростання власного капіталу ПрАТ «Житомирське АТП 11854».

Практичне значення результатів наукової роботи полягає у тому, що розроблені пропозиції доведені до рівня конкретних рекомендацій та можуть бути використані у практиці господарювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

- удосконалено економічний механізм результативного управління капіталом підприємства;
- дістала подальшого розвитку система методичного забезпечення оптимізації управління капіталом як основа для формування фінансової стійкості суб'єкта господарювання та його конкурентоспроможності.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано на наступних наукових конференціях: 1) Miedzynarodowej naukowí-praktycznej konferencji , «Strategiczne pytania światowej nauki - 2019», Volume 3 Przemysł: Nauka i studia - S. 6-8; 2) Всеукраїнській науково-практичній on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвячений Дню науки (Житомир, 2018); 3) Четвертій міжнародній науково-практичній on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Менеджмент суб'єктів господарювання та перспективи розвитку» (Житомир, 2019).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність капіталу на підприємстві та роль в господарській діяльності

У повсякденному житті під капіталом розуміють: у вузькому розумінні - суму заощаджень, достатню для ведення підприємницької діяльності, а в широкому розумінні - все те, що має певну цінність. З точки зору економічної теорії капітал є вартістю, яка має властивість самозростати, приносячи так звану додану вартість [2, с.409].

Під поняттям «капітал» найчастіше мається на увазі поняття «власність». Коли створюється підприємство, статутний капітал втілюється саме в активах, які вкладають засновники (учасники), з метою отримання прибутку, виробітку товарів чи послуг з максимальним ККД і є вартістю майна, що належить підприємству. Складовими майна підприємства є матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, які є носіями прав розпорядку власності окремих суб'єктів.

Власний капітал – це основа й фундамент початку зародження підприємства. В міжнародних стандартах бухгалтерського обліку зазначено наступне визначення власного капіталу: «Власний капітал – це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань». Іншими словами, власний капітал можна трактувати як чистий капітал або чисті активи суб'єкта господарської діяльності і є основним джерелом фінансування. Розмір власного капіталу – це двигун на найблищі роки існування підприємства, без якого він не заведеться, не поїде, не принесе економічної, соціальної користі.

Зокрема, в законодавстві України є визначення власного капіталу - НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» відповідно до якого власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [20].

Таблиця 1.1.1

Визначення поняття «власний капітал»

Ф.Ф. Бутинець	Власний капітал – це загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів
О.Й. Вівчар	Фінансові ресурси, які вкладає підприємство для організації та фінансування господарської діяльності
А.А. Горбатенко	Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи підприємства
Я.П. Іщенко	Власний капітал – необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції
Л.І. Катан	Власний капітал – це певне вираження фінансових відносин, що виникають між акціонерним товариством (корпорацією) та іншими суб'єктами господарювання з приводу його формування та використання.
Т.М. Корольок	Власний капітал – це сукупність економічних благ у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які залучаються до економічного процесу діяльності суб'єкта господарювання без визначення терміну повернення їх власникам і здатні генерувати доходи
О.А. Нужна	Власний капітал – це загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів
В.В. Сопко	Власний капітал – це сума належних підприємству власних коштів, отриманих в результаті його діяльності чи від засновників (учасників) у вигляді внесків, акцій, паїв тощо, або безоплатно залишених на підприємстві

Дослідження власного капіталу потребує з'ясування сутності капіталу. Найважливішими аспектами розкриття сутності капіталу є економічний, юридичний, обліковий (див. рис. 1.1.)

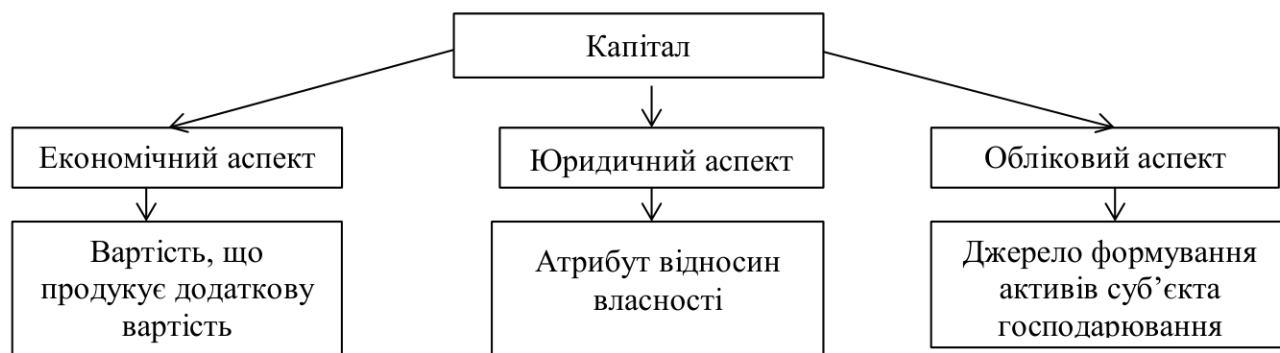

Рис. 1.1.1 Трактуювання капіталу в трьох аспектах [5]

Капітал має юридичне і економічне значення. Юридичне значення капіталу полягає передусім в тому, що його розмір визначає межі мінімальної матеріальної відповідальності, які суб'єкт господарювання має за своїми зобов'язаннями. Економічна роль власного капіталу полягає в забезпеченні підприємства власними фінансовими ресурсами, необхідними як для початку, так і для продовження реальної господарської діяльності [19, с. 58].

З господарського (економічного) погляду капітал об'єднує майно, власність підприємства, що включає конкретні, придатні для здійснення діяльності блага, активи, здатні в майбутньому давати економічні вигоди. Економічний підхід до визначення величини капіталу передбачає необхідність контролю за процесом формування такого капіталу, оскільки з точки зору управління фінансовими ресурсами важливим є не стільки потенційна величина внесеного засновниками капіталу, а й реальне його поповнення за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел в процесі діяльності підприємства. З юридичного погляду, капітал – це абстрактне право розпоряджатися майном підприємства, власність, що належить засновникам підприємства після погашення зобов'язань. З юридичної точки зору капітал характеризує, з одного боку, величину умовно відокремленого майна, право власності на яке перейшло до підприємства, як юридичної особи; з іншого боку – це зобов'язання щодо коштів, які належать засновникам (учасникам). З позиції бухгалтерського обліку капітал становить суму ресурсів, інвестованих у бізнес, у діяльність підприємства. Такими ресурсами формування майна підприємства є власні та залучені зі сторони джерела, що прирівнюються до власного і залученого капіталу. З бухгалтерської (балансової) точки зору капітал власників визначається як залишкова частка прав на активи підприємства, оскільки зобов'язання перед кредиторами мають виконуватися у першу чергу.

Власний капітал становить:

– ресурси підприємства, акумульовані його власниками у вигляді внесків до зареєстрованого статутного та іншого капіталу, а також набутого за час господарської діяльності майна;

– загальну вартість належних підприємству коштів на правах власності, які воно використовує з метою формування своїх активів;

– належні підприємству джерела, які вкладені засновниками (учасниками) або залишені ними на підприємстві з оподаткованого прибутку без визначення строку повернення. Майно, активи формуються за рахунок власного капіталу, інвестованого в них, і характеризуються як чисті активи підприємства, хоча цю категорію слід сприймати як певну умовність з кількох причин;

– на практиці дуже важко розділити, які активи придбані за власні кошти підприємства (що є чистими активами), а які за рахунок залучених джерел (що не відносяться до таких);

– пріоритетність у поверненні капіталу завжди мають зобов'язання, власні джерела (що символізують чисті активи) повертаються за залишковим принципом;

– чисті активи не можуть відображати поточну ринкову вартість майна підприємства, оскільки є лише різницею між бухгалтерською оцінкою активів і кредиторською заборгованістю.

Залучений капітал – це ресурси, що надійшли зі сторони і тимчасово використовуються в обороті підприємства. Такі ресурси характеризують капітал підприємства у формі зобов'язань. Встановлюючи межу між капіталом власників і зобов'язаннями у формі кредиторської заборгованості, треба пам'ятати, що:

– власний капітал – це головний ризиковий капітал, власність суб'єкта господарювання;

– власний капітал не дає гарантованого прибутку для власників;

- щодо нього не встановлено чіткого графіку повернення засновникам, інвесторам;
- до власного капіталу не можуть бути пред’явлені обов’язкові вимоги з виплати дивідендів;
- власний капітал може поповнюватися за рахунок результатів діяльності підприємства, у формі реінвестиції прибутку, переоцінки активів та інших джерел;
- власний капітал може виступати джерелом для здійснення ризикових інвестицій в інші суб’єкти. До того ж часткова чи повна втрата інвестованого капіталу не призводить до юридичної відповідальності перед власниками.

Таблиця 1.1.2

Складові власного капіталу та їх зміст

Стаття власного капіталу	Зміст
Зареєстрований (пайовий) капітал	- зареєстрована вартість акцій для підприємств, створених у формі акціонерних товариств, або сума оголошеного статутного капіталу для підприємств інших організаційно-правових форм господарювання, яка зафіксована у статутних документах; - сума пайових внесків фізичних та юридичних осіб, якщо це передбачається в статутних документах; - інший зареєстрований капітал; - внески до незареєстрованого капіталу.
Капітал у дооцінках	сума дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів
Додатковий капітал	- сума, на яку вартість продажу акцій перевищує їх номінальну вартість (емісійний дохід); - додаткові внески засновників без прийняття рішення про зміни розміру статутного капіталу; - накопичені курсові різниці; - вартість активів, які отримані підприємством від фізичних чи юридичних осіб безоплатно; - інші види додаткового капіталу
Резервний капітал	сума резервів, що створені підприємством згідно з чинним законодавством чи статутними документами за рахунок нерозподіленого прибутку
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	- сума нерозподіленого прибутку поточного і минулих років, а також використаного у звітному році прибутку; - сума непокритих збитків поточного і минулих років
Неоплачений капітал	заборгованість засновників (учасників) щодо внесків до статутного капіталу

Дані складові відображають суму, яку засновники дали в розпорядження підприємства у формі внесків або залишили як нерозподілений прибуток. Усі складові капіталу можна умовно розділити на групи, які наведено в табл. 1.1.3

Таблиця 1.1.3

Складові власного капіталу за окремими групами

Вкладений капітал	Накопичений капітал	Регулюючий капітал
Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінка	Вилучений капітал
	Додатковий капітал (за вирахуванням іншого вкладеного капіталу)	
Інший вкладений капітал	Резервний капітал	Неоплачений капітал
	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	

Спираючись на те, що сутність будь-якої категорії проявляється через виконувані нею функції, правильно було б розглянути функції, які покладені на власний капітал. Найбільш поширена функція – обсягу відповідальності і захисту прав кредиторів, тому що власний капітал, який відображено в балансі підприємства, є мірилом відносин відповідальності на підприємстві для зовнішніх користувачів, а також захистом для кредиторів від втрати їх капіталу.

Отже, власний капітал – це гарантія захисту прав кредиторів та критерій відповідальності. Тому гарантійна функція визначається іншими авторами як інша назва функції відповідальності й захисту прав кредиторів. Окрім гарантії для зовнішніх користувачів, власний капітал також виконує функцію захисту, показуючи значення власного капіталу для власників. Чим більший розмір власного капіталу, тим краще підприємство захищене від впливу загрозливих для його існування факторів, бо збитки підприємства можуть покриватися саме за рахунок власного капіталу. Функція довгострокового фінансування також є важливою, оскільки внески у власний капітал можуть бути спрямовані

на фінансування інвестиційної та операційної діяльності підприємства, а також на погашення заборгованостей протягом тривалого періоду часу.

1.2 Механізм формування власного капіталу на підприємстві

Управління власним капіталом пов'язане не тільки із забезпеченням ефективного використання вже накопиченої його частини, але і з формуванням власних фінансових ресурсів, що забезпечують майбутній розвиток підприємства. Власні фінансові ресурси класифікуються за певними джерелами:

- внутрішні джерела (прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів, інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів);

- зовнішні джерела (залучення додаткового, пайового або акціонерного капіталу, одержання підприємством безплатної фінансової допомоги, інші джерела формування власних фінансових ресурсів).

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Він формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно, і ріст ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах із високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів; проте суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у зареєстрований (пайовий) капітал) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних

фінансових ресурсів може бути надана їм безоплатна фінансова допомога, яка надається, як правило, лише окремим державним підприємствам.

До числа інших зовнішніх джерел входять безплатно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу. Отже, формування фінансових ресурсів підприємства здійснюється за рахунок власних та запозичених коштів.

Загальна сума фінансових ресурсів складається у кожного окремого підприємства з таких елементів:

- Власний капітал: зареєстрований (пайовий) капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток) тощо;
- Забезпечення майбутніх витрат та платежів;
- Довгострокові зобов'язання;
- Поточні зобов'язання.

Використовувані підприємством джерела капіталу суттєво відрізняються за ціною (вартістю). Вартість капіталу (ціна капіталу) з певного джерела— це загальна сума засобів, яку підприємство платить власнику за користування його капіталом, виражена у відсотках до обсягу капіталу, залученого з даного джерела.

$$\text{Вартість капіталу} = \text{Виплати власнику} / \text{Залучений капітал} * 100\%$$

Окрім плати за використання капіталу, яку вимагають власники, підприємство може нести й інші витрати, пов'язані з його залученням (затрати на емісію, на оформлення кредитних договорів, страхування, гарантії, поручительство, застави, залучення консультантів тощо). Якщо ці витрати значні, їх теж слід враховувати. Також визначення вартості джерел капіталу обов'язково передбачає врахування факторів часу і ризику.

Формування власного капіталу має певну специфіку, зумовлену організаційно-правовою формою діяльності підприємств, у відповідності до чинного законодавства України. Цю специфіку слід враховувати як при

заснуванні того чи іншого виду підприємства, так і для забезпечення ефективної господарської діяльності даного підприємства у майбутньому.

Збільшення власного капіталу можливе за умови росту величини складових, які позитивно впливають на його розмір та мінімізації тих елементів, які спричиняють на нього негативний вплив.

Основним елементом власного капіталу є зареєстрований капітал - один із основних показників, що характеризує розміри та фінансовий стан підприємства. Він відображається в сумі, що зареєстрована в установчих документах як сукупність внесків (часток, пайових внесків, акцій за номінальною вартістю) засновників підприємства для забезпечення його діяльності [44, с. 84].

Зареєстрований капітал товариства з обмеженою відповідальністю, командитного, повного товариства, товариства з додатковою відповідальністю формується за рахунок внесків його учасників та засновників, якими можуть

бути:

- грошові кошти, в тому числі в іноземній валюті;
- будинки, споруди, обладнання, техніка, земельні ділянки та інші матеріальні цінності;
- об'єкти інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг;
- майнові права (права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, авторські права);
- цінні папери (акції, облігації, ощадні та інвестиційні сертифікати, приватизаційні папери). При передачі до зареєстрованого капіталу цінних паперів підприємство стає їх власником і носієм майнових прав, які ними засвідчуються [75, с. 435].

Зареєстрований капітал виконує наступні функції:

1. інституційна – без формування зареєстрованого капіталу неможливе створення окремих юридичних осіб;

2. інформаційна – відомості про пайовий капітал (насамперед його розмір, розподіл між учасниками, предмет внесків, порядок формування) мають важливе інформаційне значення;

3. економічна – пайовий капітал є одним з джерел формування майна юридичної особи, за рахунок внесків засновників фінансується діяльність підприємства;

4. гарантійна – розмір капіталу свідчить про мінімальну вартість чистих активів товариства. Відповідно до зареєстрованого капіталу визначається мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів [42, с74-80].

Під час господарської діяльності до складу власного капіталу, крім зареєстрованого фонду з зовнішніх та внутрішніх джерел фінансування, долучається додатковий капітал.

Додатковий вкладений капітал - це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість (емісійний дохід) та інший вкладений засновниками підприємств (крім акціонерних товариств) капітал, що перевищує зареєстрований капітал, інші внески тощо, без рішень про зміну зареєстрованого капіталу. Сума емісійного доходу не підлягає будь-якому використанню або розподілу, крім випадків реалізації акцій за ціною нижче номінальної вартості акцій.

Інший додатковий капітал - включає суму дооцінки необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб, інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до додаткового капіталу [45].

Додатковий капітал у результаті господарської діяльності утворюється коштами з зовнішніх та внутрішніх джерел фінансування та в результаті приросту вартості належного підприємству майна (необоротних активів) після

їх переоцінки до рівня ринкової вартості (якщо рівень інфляції вважати зовнішнім фактором, то цей приріст можна умовно вважати зовнішнім джерелом).

Додатковий капітал із зовнішніх джерел передбачає такі надходження:

- емісійний дохід ТОВ як різниця між продажною і номінальною вартістю акцій, отримана при реалізації їх за ринковою ціною.

- збільшення (зменшення) балансової вартості основних засобів, що знаходяться на балансі підприємства, при їх переоцінці або шляхом застосування відповідних індексів, або прямим перерахунком вартості активів, що найчастіше застосовується для основних засобів виробничого призначення;

- нарахування зносу з застосуванням індексів-дефляторів за поточний період;

- дооцінка (уцінка) устаткування, що призначалося для встановлення, і незавершеного (виробничого і невиробничого) будівництва, включаючи вартість проектно-кошторисної документації на інвестиції;

- у зв'язку з переоцінкою основних фондів випуск додаткової кількості акцій або збільшенням їх номінальної вартості при збільшенні зареєстрованого капіталу ТОВ;

- оприбутковування майна (включаючи грошові кошти) організації (у тому числі організації з іноземними інвестиціями) у рахунок внесків у зареєстрований (складовий) капітал організації, оціненого в установчих документах у вільно конвертованій валюті;

- рух майна, отриманого підприємством від інших підприємств і осіб безоплатно (у тому числі як державна субсидія).

З позицій зменшення вартості власного капіталу підприємству вигідніше залучати кошти у формі додаткового капіталу, на який не нараховуються дивіденди.

Додатковий капітал із внутрішніх джерел є вираженням приросту власного капіталу за рахунок прибутку від господарської діяльності та нарахованої амортизації.

Функції зареєстрованого і додаткового капіталів різні. Зареєстрований капітал – це первісне джерело інвестування і формування майна підприємства. На відміну від додаткового капіталу зареєстрований капітал забезпечує регулювання відносин власності та управління підприємством, його розмір не може бути меншим за встановлену законодавством суму. Зареєстрований капітал – це зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

Резервний капітал підприємства, представлений окремою позицією пасиву

балансу, складається з обов'язкових резервів підприємства [51].

Резервний капітал створюється відповідно до законодавства й установчих документів організації на покриття можливих у майбутньому непередбачених збитків, втрат. Резервний капітал - це так назване запасне фінансове джерело, що створюється як гарантія безперебійної роботи підприємства і дотримання інтересів трьох осіб. Наявність такого фінансового джерела додає останнім впевненість у погашенні підприємством своїх зобов'язань. Чим більше резервний капітал, тим більша сума збитків може бути компенсована і тим більшу можливість маневру одержує керівництво підприємства при подоланні збитків.

Резервний капітал є одним з джерел утворення господарських засобів на підприємстві: необоротних та оборотних активів. Різні види активів мають різний рівень ліквідності, тобто здатності перетворюватись на грошові кошти. При визначенні платоспроможності підприємства до уваги беруть лише оборотні активи, а не все майно підприємства. Щоб ефективно виконувати свої функції, резервний капітал повинен бути забезпечений ліквідними активами підприємства.

Нерозподілений прибуток збільшує власний капітал, але при збиткових результатах діяльності власний капітал зменшується на величину непокритого збитку. До того ж може скластись ситуація, коли збиткове тривалий час підприємство, яке все ще працює на позиченому капіталі, фактично втратило власний капітал і підсумок розділу I балансу є від'ємним. Така ситуація буде зберігатись доти, поки підприємство заробленим у наступні роки прибутком не відновить розмір власного капіталу.

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (акціонерів, учасників) господарських товариств будь-якого типу за внесками до зареєстрованого капіталу. Ця сума вираховується при визначенні підсумку власного капіталу; її динаміка характеризує покриття зареєстрованого капіталу підприємства реальними фінансовими ресурсами, які надійшли від власників[54].

Неоплачений капітал притаманний тим підприємствам, у яких є в наявності зареєстрований або пайовий капітал. Він виникає завдяки тому, що згідно законодавства підприємство може розпочати свою діяльність маючи в наявності не повністю сформованими вказані види капіталу. Цей вид капіталу являє собою суму боргових вимог до засновників стосовно внесків до зареєстрованого капіталу.

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників. Цей вид капіталу притаманний корпоративним підприємствам. Акціонерне товариство має право викупити в акціонера оплачені ним акції. Акції викуповуються з метою їх наступного анулювання або перепродажу, чи поширення серед інших осіб. Викуплені акції мають бути реалізовані чи анульовані протягом року. В цей період розподіл прибутку акціонерного товариства здійснюється без врахування викуплених власних акцій [56].

Вилучений капітал не впливає на суму власного капіталу. Він показує, що капітал належить підприємству, але не закріплений за конкретною фізичною особою (акціонером).

Структура власного капіталу підприємства змінюється з кожним звітним періодом. Його збільшення є результатом ефективної господарської та фінансової діяльності і найбільше цікавить власників підприємства тому що свідчить про зростання майна, яке їм належить [61, с. 118].

1.3 Система показників оцінки ефективності використання власного капіталу

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки виконує такі функції:

2. Функція заснування та введення в дію підприємства.
3. Функція відповідальності та гарантії.
4. Захисна функція.
5. Функція фінансування та забезпечення ліквідності.
6. База для нарахування дивідендів і розподілу майна[16].
7. Функція управління та контролю – зареєстрований капітал забезпечує право на управління виробничими факторами та майном підприємства [1, с. 440].

Є багато чинників, що впливають на структуру капіталу (рис. 1.2)

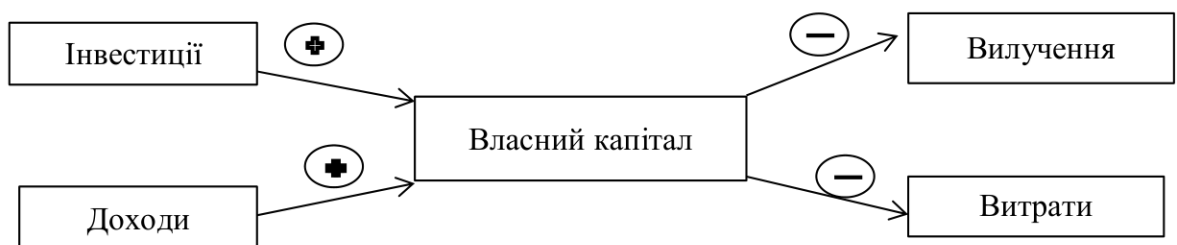

Рис. 1.3.1. Фактори впливу на власний капітал підприємства [13]

Якщо за звітний період доходи перевищують витрати, то підприємство отримує прибуток, і навпаки, у випадку перевищення витрат над доходами -

збиток. Отже, доходи та інвестиції збільшують власний капітал, витрати і вилучення - зменшують.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал підприємства включає такі елементи: зареєстрований капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал. Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті ефективної діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу [20].

Основним елементом власного капіталу є зареєстрований капітал - один із основних показників, що характеризує розміри та фінансовий стан підприємства. Він відображається в сумі, що зареєстрована в установчих документах як сукупність внесків (часток, пайових внесків, акцій за номінальною вартістю) засновників підприємства для забезпечення його діяльності [10, с. 84].

Додатковий вкладений капітал - це сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їх номінальну вартість (емісійний дохід) та інший вкладений засновниками підприємств (крім акціонерних товариств) капітал, що перевищує зареєстрований капітал, інші внески тощо, без рішень про зміну зареєстрованого капіталу.

Інший додатковий капітал - включає суму дооцінки необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб, інші види додаткового капіталу, які не можуть бути включені до додаткового капіталу [9].

Резервний капітал створюється відповідно до законодавства й установчих документів організації на покриття можливих у майбутньому непередбачених збитків, втрат. Резервний капітал - це так назване запасне

фінансове джерело, що створюється як гарантія безперебійної роботи підприємства і дотримання інтересів трьох осіб.

Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати в бюджет податку на прибуток, у бухгалтерському обліку прийнято називати «нерозподіленим прибутком». Нерозподілений прибуток являє собою суму чистого прибутку, що не був розподілений у вигляді дивідендів між акціонерами організації [12, с. 58].

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників. Цей вид капіталу притаманний корпоративним підприємствам. Акціонерне товариство має право викупити в акціонера оплачені ним акції.

Слід звернути увагу, що використання підприємствами лише власного капіталу має певні негативні риси, а саме те, що обсяг власного капіталу обмежений, тому підприємство може втратити можливість розширення діяльності та збільшення рентабельності за рахунок залучення позикових коштів, а також часто власний капітал, залучений із зовнішніх джерел, має вищу вартість, порівняно з позиковим капіталом [15].

Критерієм ефективності використання власного капіталу є його рентабельність. Для поліпшення цього показника в теорії фінансового аналізу застосовується модель Дюпона, тобто модифікований факторний аналіз, який дозволяє визначити, за рахунок яких факторів відбувалася зміна рентабельності.

Цю зміну можна побачити в формулі яка описується:

$$\Pi / \text{ВК} = \Pi / \text{В} * \text{В} / \text{А} * \text{А} / \text{ВК} \quad (1.3.1)$$

де Π – чистий прибуток;

В – виручка від реалізації;

А – вартість активів;

ВК – вартість власного капіталу.

Отже, рентабельність власного капіталу залежить від трьох факторів: чистої рентабельності виручки, оборотності капіталу і структури джерел фінансування. Слідуючи формулі, можна зробити висновок, що одним із основних питань управління власним капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії.

Тому слід постійно аналізувати капітал - результати аналізу власного капіталу підприємства характеризують фінансову стабільність підприємства і є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства (табл. 1.3.1)

Таблиця 1.3.1

Формули розрахунку аналізу власного капіталу підприємства

№ п/п	Показник	Умовне позначення	Формула для розрахунку
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_{авт}$	Власний капітал / Валюта балансу
2	Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{ф.з}$	Валюта балансу / Власний капітал
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	K_m	Власні обігові кошти / Власний капітал
4	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{п.к.}$	Позиковий капітал / Пасиви
5	Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	$K_{ф.с.}$	Власні кошти / Позикові кошти
6	Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{ф.с.}$	Власний капітал+довгострокові зобов'язання / Пасиви
7	Коефіцієнт оборотності всього використовуваного капіталу в даному періоді	$K_{Ок}$	Дохід/ середня сума всього використовуваного капіталу підприємства в даному періоді
8	Коефіцієнт економічної рентабельності	R_a	Чистий прибуток/ середня сума всього використовуваного капіталу підприємства в даному періоді

1. Коефіцієнт автономії показує, наскільки підприємство незалежне від позикового капіталу. Вважається, що чим більшою є сума власних коштів підприємства, тим більша можливість справитися з непередбачуваними ситуаціями, що виникають у ринковій економіці, і менше ризикують кредитори підприємства.

2. Коефіцієнт концентрації власного капіталу. Цей коефіцієнт характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення цього показника, тим більш фінансово стає підприємство, стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів.

3. Коефіцієнт фінансової залежності. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства. Якщо його значення наближається до одиниці (або 100%), то це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство [11, с. 384].

4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. Цей коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти, а яка частина капіталізована. Значення цього показника може змінюватися залежно від структури капіталу і галузевої приналежності підприємства (норматив – 0,4–0,6).

5. Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів. Зростання цього показника свідчить про підсилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості, і навпаки.

6. Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів (коефіцієнт фінансового левериджу) показує, скільки позикових коштів підприємство залучає на 1 грн. вкладених в активи власних коштів і характеризує фінансову незалежність підприємства від залучення позикових коштів [7].

У момент створення підприємства його стартовий капітал представляють активи, інвестовані засновниками (учасниками) у майно підприємства як внески до зареєстрованого статутного та іншого капіталу. В процесі здійснення підприємницької діяльності підприємство також може користуватися й залученими коштами, через що виникають зобов'язання. Відому балансову формулу (Активи = Пасиви) можна трансформувати так

$$\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання} \quad (1.3.2)$$

Пріоритетність зобов'язань порівняно з власним капіталом можна подати формулою

$$\text{Власний капітал} = \text{Активи} - \text{Зобов'язання} \quad (1.3.3)$$

Це означає, що за необхідності власний капітал повертається засновникам за залишковим принципом, після погашення зобов'язань підприємства. Зобов'язання за боргами підтверджують вимоги й права кредиторів на активи підприємства і є більш пріоритетними порівняно з вимогами власників. Тому згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

1.4 Нормативно-правове забезпечення у сфері управління власним капіталом

Правова база підприємства - це сукупність законів, нормативних та інструктивних документів, які визначають порядок створення підприємств, реєстрацію фізичних осіб-підприємців, їхні правові та організаційні форми, порядок організації виробництва, забезпечення його необхідними ресурсами, збут, систему оподаткування, відносин між державою та підприємцями, суб'єктів підприємницької діяльності між собою, а також дають підприємцям певні правові гарантії.

Формування правової бази підприємства - найголовніша передумова його становлення та розвитку. Законодавство у сфері підприємства повинно становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю нормативно - правового регулювання підприємницької діяльності.

Основні недоліки правового забезпечення підприємництва в Україні такі: відсутність єдиної законодавчої стратегії щодо розвитку підприємництва; недостатніми є правові гарантії усіх форм власності та захист приватної власності як основної умови розвитку підприємницької діяльності; неоднозначність, нестабільність і суперечливість чинної нормативно-правової бази розвитку підприємництва. Зростаючий потік нормативних актів різного

рівня, особливо відомчих, нерідко викривлює основне законодавство; практично нефункціонуючий характер багатьох правових актів, дуже низька виконавча дисципліна щодо нормативно-правових документів. Багато з положень Конституції України не можуть бути реалізовані й залишаються лише декларацією поки не введені в дію закони, які визначають конкретний механізм, порядок і процедури їх здійснення. Безпомічність державної системи виконання законів усе більшою мірою компенсується активністю підпільних мафіозних структур, які починають вершити суд і розв'язують господарські суперечки та конфлікти поза будь-якими правовими нормами.

Водночас, чинним нормативно-правовим актам з обліку та контролю власного капіталу, властиві:

- упущення ймовірності виникнення нових життєвих ситуацій, які не могли бути заздалегідь передбачені законодавцем. Для позначення таких упущень використовується термін «законодавча прогалина»;

- певна неузгодженість, одним з видів якої є формальні неузгодженості, які мають суб'єктивну природу та формуються внаслідок порушення правил формальної логіки законодавцями. Для позначення цих неузгодженостей використовується терміни «законодавча колізія» як різновид юридичних колізій, що виникають за наявності розбіжностей між реально або формально-чинними нормами права, які закріплені в законодавстві і регулюють однакові фактичні відносини.

Світовий дослід свідчить, про те, що для успішного розвитку підприємства необхідно створити правову базу його функціонування, забезпечити належним чином юридичне закріплення прав та постійне правове забезпечення з боку держави, що гарантує захист законного функціонування підприємства, сприяє його розвитку. Міжнародна практика господарювання доводить, що підприємство не може існувати без чітких та ефективних законодавчих актів. Тому формування сприятливих умов для ведення

підприємницької діяльності неможливе без прийняття та реальної дії таких законів, які б чітко визначали умови здійснення підприємницької діяльності.

Система бухгалтерського обліку власного капіталу в сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного їхнього нормативно-правового забезпечення. Нормативно-правова база перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками.

Нормативно-правові акти щодо бухгалтерського обліку, фінансової звітності й економічного контролю власного капіталу підприємств, за нашим переконанням, можна поділяти на наступні рівні:

- міжнародні або континентальні (МСФЗ, Директиви ЄС);
- загальнодержавні (нормативно-правові акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України);
- загально облікові (акти Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, НБУ, Державного казначейства України, Державної податкової служби України);
- галузеві (відомчі) (акти профільних міністерств та відомств);
- регіональні (нормативно-правові акти обласних і районних державних управлінь, служб, відділів, груп. Цей рівень – найслабша ланка у нормативно-правовому забезпеченні обліку та контролю, яка зовсім недосліджена. Однак нею не варто нехтувати);
- внутрішньогосподарські (внутрішньо фірмові). Облік та контроль будь-якої ділянки діяльності підприємства ґрунтується на нормативно-правовій засадах, методичних рекомендаціях та інструктивних документах.

Основним нормативним документом, який регулює систему бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ухвалений Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями. Цим законом керуються всі суб'єкти підприємницької діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський

облік і подавати фінансову звітність, оскільки він регламентує організацію та ведення обліку на підприємстві, визначає первинні облікові документи і реєстри бухгалтерського обліку та встановлює загальні вимоги до фінансової звітності, характеризує принципи ведення обліку та складання фінансової звітності, застосування яких дає можливість достовірного відображення в обліку та звітності інформації про власний капітал.

Також не менш важливою є Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», яка встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємства. У інструкції відображається характеристика економічного змісту, призначення і структури кожного рахунка, типова кореспонденція рахунків, даються вказівки щодо порядку організації аналітичного обліку [35, с. 5].

Закон України «Про акціонерні товариства» визначає організаційні, економічні, правові утворення господарських товариств. У законі зазначено, що акціонерні товариства утворюються на основі встановленого договору і статуту. Установчі документи повинні містити в собі відомості про вид діяльності, склад засновників, назва, місце знаходження, розмір і порядок утворення статутного фонду, порядок розподілу прибутку і збитків, склад та компетенцію об'єднання.

Облік власного капіталу на міжнародному рівні регулюється:

- концептуальною основою складання та подання фінансової звітності;
- МСФЗ (IAS) 1 «Подання фінансових звітів»;
- МСФЗ (IAS) 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання».

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал є частиною в активах підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань. Це визначення повністю відповідає

визначенню, наведеному в Концептуальній основі складання та подання фінансової звітності (КО).

Відповідно до МСФЗ власний капітал - це вартість активів, на які не розповсюджуються фінансові зобов'язання кредиторів.

Спеціального МСФЗ, присвяченого питанням обліку та звітності при операціях зі статутним капіталом і власними акціями, немає, але деякі питання з даної тематики розглядаються в двох Тлумаченнях, випущених

Постійним комітетом з тлумачень при Комітеті з міжнародних стандартів фінансової звітності-ПКТ 16 «Акціонерний капітал: викуплені інструменти власного капіталу (власні викуплені акції)» і ПКТ 17 «Власний капітал: витрати на операції з власним капіталом».

За МСФЗ статті власного капіталу у звітності повинні бути згрупованими, а в Україні П(С)БО деталізовані, що дає змогу чітко відображати складові власного капіталу у звітності.

Висновки до розділу 1

Власний капітал – це загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів та розраховується сума власного капіталу як частина в активах, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Власний капітал підприємства становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал підприємства включає такі елементи: зареєстрований капітал, додатковий вкладений капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал. Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в

результаті ефективної діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів, а також додаткового вкладеного капіталу.

Структура власного капіталу підприємства змінюється з кожним звітним періодом. Його збільшення є результатом ефективної господарської та фінансової діяльності і найбільше цікавить власників підприємства тому що свідчить про зростання майна, яке їм належить.

Наявність або відсутність того чи іншого елементу власного капіталу у його структурі залежить, в першу чергу, від організаційно-правової форми підприємства, а для приватних за формою власності підприємств ще й від належності до тієї чи іншої групи. Крім того, на структуру власного капіталу впливають також вимоги законодавства щодо реєстрації внесків учасників. Відповідно до цих вимог і виділяється статутний капітал (або пайовий), реєстрація якого є обов'язковою, та інший капітал, який не підлягає реєстрації.

Управління власним капіталом – це система узгодження елементів, задач, принципів, які регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень щодо руху власного капіталу в заданих параметрах. Правильне управління власним капіталом забезпечить ефективну діяльність підприємства, а також фінансову самостійність та платоспроможність.

Власний капітал являється фундаментом, фінансовою основою підприємства. Величина і динаміка власного капіталу найважливіша ознака стану підприємства і його надійність.

Власний капітал є основним початковим та умовно безстроковим джерелом фінансування господарської діяльності підприємства, а також він є одним з найвагоміших показників, що використовуються при оцінці фінансового стану підприємства, оскільки показує, з одного боку, ступінь фінансової самостійності підприємства (його незалежності від зовнішніх джерел фінансування), а з іншого – ступінь кредитоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПрАТ «Житомирське АТП 11854»

2.1 Організаційно-правова характеристика ПрАТ «Житомирське АТП 11854»

Об'єктом мого дослідження виступає ПрАТ «Житомирське автотранспортне підприємство 11854». Форма власності у підприємства приватна. Створене на базі Відкритого акціонерного товариства, заснованого відповідно до Наказу регіонального відділення Фонду державного майна України по Житомирській області від 24.10.1995 року № 455-ВАТ шляхом перетворення державного автотранспортного підприємства 11854 у Відкрите акціонерне товариство відповідно до указу Президента України «Про заходи щодо забезпечення прав громадян на використання приватизаційних майнових сертифікатів» від 26 листопада 1994 року №699/94. Згідно наказу регіонального відділення Фонду державного майна України по Житомирській області №688-311 процес приватизації Відкритого акціонерного товариства «ЖИТОМИРСЬКЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО 11854» завершено 29 вересня 1998 року. Держава не є акціонером Товариства.

Загальні положення ПрАТ «Житомирське АТП 11854»:

1. Місцезнаходження Товариства: Україна, 10025, м. Житомир, вул. Корольова, 158.
2. Строк діяльності Товариства: Товариство створене на невизначений термін. Тип та організаційно-правова форма Товариства: Приватне акціонерне товариство.
3. Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної - 806518
4. Дата проведення державної реєстрації 28.06.1996
5. Територія (область) Житомирська область
6. Статутний капітал (грн.) 810904.50
7. Відсоток акцій у статутному капіталі, що належать державі 0.000

8. Відсоток акцій (часток, паїв) статутного капіталу, що передано до статутного капіталу державного (національного) акціонерного товариства та/або холдингової компанії 0.000

9. Середня кількість працівників (осіб) 52

10. Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД

- ВАНТАЖНИЙ АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ
- ПАСАЖИРСЬКИЙ НАЗЕМНИЙ ТРАНСПОРТ МІСЬКОГО ТА ПРИМІСЬКОГО СПОЛУЧЕННЯ

На сьогодні ПрАТ «Житомирське АТП – 11854» складається:

1. Автоколону кількістю 32 автомобілів, 17 причпів, 15 напівпричепів; чисельність водіїв – 21 чол.; здійснює перевезення вантажів по території України в країни СНД та Західної Європи;
2. Авторемонтна майстерня здійснює технічне обслуговування та ремонт рухомого складу, чисельність ремонтних працівників – 5 чол.;
3. Лісопильне та стругальне виробництво – здійснює переробку деревини, виготовлення виробів з деревини з подальшою реалізацією в країни Західної Європи;
4. Роздрібна та оптова торгівля – реалізація товарів через магазин та оптова торгівля паливом.

Дочірніх підприємств, філій, представництв та інших відокремлених структурних підрозділів не має. Змін в організаційній структурі у відповідності з попереднім звітним періодом не відбувалось.

Товариство створене і здійснює діяльність на основі Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про акціонерні товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок» інших актів законодавства України та цього Статуту.

Повне найменування Товариства:

- українською мовою: ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ЖИТОМИРСЬКЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО 11854»;
- англійською мовою: – PRIVATE JOINT STOCK COMPANY «GITOMIRSKIE AVTOTRANSSPORTNE PIDPRIEMSTVO 11854»;

Скорочене найменування Товариства:

- українською мовою: ПрАТ «Житомирське АТП 11854»;
- англійською мовою – PrJSC «Gitomirskie ATP 11854».

Товариство є власником:

- 1) коштів та майна, переданого йому акціонерами Товариства у власність;
- 2) одержаних доходів;
- 3) іншого майна, набутого Товариством на підставах, що не заборонені законом.

Згідно з чинним законодавством України Товариство здійснює володіння, користування і розпорядження майном, що є його власністю згідно з метою статутної діяльності та призначенням майна.

Майно і активи Товариства, його відокремлених підрозділів та створених ним підприємств, а також надане їм в користування майно, яке знаходиться на території України, не підлягає націоналізації, конфіскації або іншому вилученню, за виключенням випадків, передбачених законодавством України. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження (псування) майна несе Товариство, як його власник, якщо інше не встановлено договором або законом.

ПрАТ "Житомирське автотранспортне підприємство11854" здійснює наступні види діяльності :

- виконання на договірній основі державних замовлень, договірних зобов'язань та одноразових замовлень на перевезення автомобільним транспортом вантажів та пасажирів, в тому числі міжнародні автоперевезення;
- транспортно-експедиційна діяльність;

- надання послуг по технічній допомозі, технічному обслуговуванню та ремонту автотранспортних засобів;
- лісопилльне та стругальне виробництво ; просочування деревини; виробництво дерев'яної тари;
- оптова і роздрібна торгівля, в тому числі на комісійних умовах та згідно договорів доручення.

З метою забезпечення високого рівня якості надання послуг, удосконалення технології виробництва на ПрАТ "Житомирське автотранспортне підприємство 11854" діють структурні підрозділи:

- автоколона;
- авторемонтна майстерня до складу ,якої входить дільниця з ремонту автомобілів, шиномонтажна дільниця та зона мийки автомобілів;
- цех переробки деревини-здійснює переробку деревини, виготовлення виробів з дерева з подальшою реалізацією в країни Західної Європи та по Україні;
- роздрібна та оптова торгівля - реалізація товарів через магазин та оптова торгівля паливом.

Товариство створюється з метою одержання прибутку в результаті здійснення підприємницької діяльності в інтересах акціонерів Товариства, покращення добробуту акціонерів у вигляді зростання ринкової вартості акцій Товариства, а також отримання акціонерами дивідендів.

Предметом діяльності Товариства є:

- задоволення попиту юридичних осіб та громадян в перевезенні вантажів, пасажирів, у виконанні інших робіт та послуг;
- виконання на договірній основі державних замовлень, договірних зобов'язань та одноразових замовлень на перевезення автомобільним транспортом вантажів та пасажирів, в тому числі міжнародні автоперевезення;

- транспортно-експедиційна діяльність;
- надання послуг по технічній допомозі, технічному обслуговуванню та ремонту автотранспортних засобів, прибиранню території;
- переробка деревини та виготовлення з неї продукції;
- оптова і роздрібна торгівля, в тому числі на комісійних умовах та згідно договорів доручення;
- зовнішньоекономічна діяльність в цілях, вказаних Статутом;
- торгівельно-закупівельна діяльність з фізичними особами з приводу придбання сільськогосподарської продукції, товарів продовольчої та промислової групи, будматеріалів, запчастин як для потреб Товариства, так і з метою продажу;
- надання послуг по охороні та паркуванні автомобілів юридичних та фізичних осіб на стоянці для автомобілів;
- загальна медична практика ;
- інша діяльність у сфері охорони здоров'я;
- здавати в оренду рухоме та нерухоме майно Товариства;
- здійснення будь-якої іншої діяльності, що не суперечить чинному законодавству України.

Окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, Товариство може здійснювати після одержання ним спеціального дозволу (ліцензії).

Товариство має право самостійно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність у будь-якій сфері, пов'язаній з предметом його діяльності. При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності Товариство користується повним обсягом прав суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності відповідно до чинного законодавства України.

Маркетинговими дослідженнями, організацією перевезень займається на підприємстві транспортно-експедиційний відділ; організацію виробничого

процесу - здійснює виробничо-технічна служба; фінансово-економічною діяльністю займається бухгалтерія.

Кожне підприємство, що існує на ринку має своїх контрагентів. ПрАТ «Житомирське АТП 11854» існує з 1995 року та основні конкуренти, покупці ПрАТ «Житомирське АТП 11854» представлені в таблиці 2.1.1

Таблиця 2.1.1

Основні контрагенти та конкуренти ПрАТ «Житомирське АТП 11854»

Постачальники	→	Повне найменування	Асортимент послуг
		ТОВ «Автодистрибушн каргопертс»	Постачання запчастин
		ТОВ «АВ металгруп»	Постачання запчастин
		ТОВ «Домінант»	Постачання дизельного пального

Покупці		Споживачі
		«Євроголд», ПП «Ошурка», ТОВ «Енергосклад»,
		«Комерсіал пленет»

Конкуренти	→	АТП-11842, КОРОСТИШІВСЬКИЙ ВАТ
		ЄМІЛЬЧИНСЬКЕ АТП-11852, ВАТ
		АНДРУШІВСЬКЕ АВТОПІДПРИЄМСТВО 11838, ВАТ
		АРТЕМ, МАШИНОБУДІВНА ФІРМА, ДП, ФІЛІЯ № 1
		АТП-0652

Відповідно таблиці робимо висновок, що підприємство працює з великим об'ємом постачання та великомасштабними підприємствами, що працюють на ринку України не перший рік. Кількість конкурентів з кожним роком зростає, що позитивно впливає на здорову конкуренцію між компаніями.

Далі хочу презентувати як діє бухгалтерський облік на підприємстві яке займається автотранспортом, виробництвом та орендою.

Бухгалтерський облік та податки перераховує бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером Гошей Людмилою Іванівною. ПАТ “Житомирське АТП-11854” має Наказ про облікову політику №453 від 12.12.2010 року.

Для обліку витрат підприємство використовує рахунок 9 класу Бухгалтерського обліку. Відображення в фінансовій звітності операцій з реалізації продукції, визначення фінансового результату та результату діяльності, нарахування ПДВ та податку на прибуток здійснювалося згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності», МСБО 12 «Податки на прибуток», МСБО 18 «Дохід», при здійсненні податкових розрахунків – відповідно до Податкового кодексу України зі змінами та доповненнями станом на дату здійснення господарських операцій.

Підприємство має Автоматизовану систему оподаткування 1С:Підприємство, яке було встановлене в 2012 році.

Підприємство сплачує податки, основні з яких за 2021 рік:

- Екологічний податок
- Збір за першу реєстрацію транспортних засобів
- Податок на воду
- Податок на землю
- Податок на майно

За кожен податковий період підприємство подає декларацію на сплату податку (Табл. 2.1.2)

Таблиця 2.1.2

Декларації ПрАТ «Житомирське АТП 11854»

Назва звіту	Кому подається	Ким складається	Термін подання
Декларація з податку на прибуток	ЖО ДПІ ГУ ДФС у Жит. Обл.	Головний бухгалтер	рік
Декларація з податку плати за землю	ЖО ДПІ ГУ ДФС у Жит. Обл.	Головний бухгалтер	Рік
Декларація з податку на нерухоме майно	ЖО ДПІ ГУ ДФС у Жит. Обл.	Головний бухгалтер	Рік

У 2021 році для цілей складання фінансової звітності на підприємстві застосовувалися діючі МСФЗ та їх інтерпретації зі змінами і доповненнями, які набули чинності для річних звітних періодів, що закінчуються 31 грудня 2021 року і після цієї дати та мають відношення до діяльності підприємства.

У поточному році підприємство прийняло до застосування наступні нові та переглянуті МСФЗ (в частині стандартів, які використовуються підприємством з врахуванням специфіки його діяльності та наявних об'єктів бухгалтерського обліку), випущені Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та тлумачень, випущених Комітетом з тлумачень Міжнародної фінансової звітності, які є обов'язковими до застосування для облікових періодів, які закінчуються 31.12.2021 р. і після цієї дати, зокрема:

1. Поправки до існуючих стандартів

Поправки до МСФЗ (IAS) 7 Ініціатива в сфері розкриття інформації;

Поправки до МСФЗ (IAS) 12 Визнання відстрочених податкових активів щодо нереалізованих збитків;

Поправки до МСФЗ - Щорічні удосконалення МСФЗ період 2012-2014.

Прийняття до застосування поправок до існуючих стандартів не мало суттєвого впливу на розкриття інформації або суми, розкриті у цій звітності.

2. Випущені МСФЗ, які не набрали чинності з 01.01.2017 р.

Підприємство не прийняло до застосування такі нові і переглянуті МСФЗ, які були випущені, але ще не набули чинності:

МСФЗ (IFRS) 9 Фінансові інструменти - для річних звітних періодів, що починаються 01.01.2018 р.;

МСФЗ (IFRS) 15 Виручка за договорами з покупцями - для річних звітних періодів, що починаються 01.01.2018 р.;

МСФЗ (IFRS) 16 Оренда - для річних звітних періодів, що починаються 01.01.2019 р.;

МСФЗ (IFRS) 17 Договори страхування - для річних звітних періодів, що починаються 01.01.2021 р.

Наразі керівництво здійснює оцінку впливу прийняття до застосування МСФЗ (IFRS) 9 та МСФЗ (IFRS) 15, та вище зазначених поправок до МСФЗ. Щодо інших стандартів та внесених поправок до діючих стандартів, за оцінками керівництва їх прийняття до застосування не матиме суттєвого впливу фінансову звітність підприємства.

Протягом 2019 р. до облікової політики ПрАТ "ЖИТОМИРСЬКЕ АТП 11854" не вносилися зміни.

Оподаткування на підприємстві відбувається таким чином:

Розрахунок витрат (доходів) з податку на прибуток здійснюється відповідно до вимог МСБО 12 "Податки на прибуток" з визнанням відстрочених податкових активів та зобов'язань. Суми відстрочених податкових активів чи зобов'язань визначаються один раз на рік за підсумками звітного року при складанні річної фінансової звітності з їх наступним відображенням у відповідних формах фінансової звітності. В проміжній фінансовій звітності наводиться сума відстрочених податкових активів (зобов'язань) розрахована станом на 31 грудня попереднього звітного року. Витрати (доходи) з податку на прибуток відображаються у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) наступним чином: в проміжній звітності - сума поточного податку на прибуток; в річній звітності - податок на

прибуток, розрахований відповідно до стандартів бухгалтерського обліку і звітності.

Для визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток та податком на додану вартість по операціям з пов'язаними сторонами, бартерним операціям, операціям з неплатниками податку на прибуток або з платниками податку за іншими ставками, які відмінні від основної, операціям з безоплатного отримання активів звичайними цінами є договірні ціни, встановлені на рівні справедливих.

Для визначення мінімального розміру майна Товариства з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій в Товаристві утворено статутний капітал у розмірі 810904,5 (Вісімсот десять тисяч дев'ятсот чотири) гривні 50 копійок.

Статутний капітал Товариства поділено на 3243618 (Три мільйони двісті сорок три тисячі шістсот вісімнадцять) простих іменних акцій, номінальною вартістю однієї акції 0,25 гривні (двадцять п'ять копійок).

Товариство має право змінювати (збільшувати або зменшувати) розмір свого статутного капіталу. Рішення про збільшення або зменшення розміру статутного капіталу Товариства приймається Загальними зборами акціонерів Товариства.

Розмір статутного капіталу може бути збільшено шляхом: підвищення номінальної вартості акцій або розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості. Товариство має право збільшити статутний капітал після реєстрації звітів про результати розміщення всіх попередніх випусків акцій. Збільшення статутного капіталу Товариства у разі наявності викуплених Товариством акцій не допускається. Статутний капітал Товариства зменшується шляхом зменшення номінальної вартості акцій або шляхом анулювання раніше викуплених Товариством акцій та зменшення їх загальної кількості. Зменшення Товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру має наслідком ліквідацію Товариства.

Товариство формує резервний капітал у розмірі 15 відсотків статутного капіталу. Рішення про формування та використання резервного капіталу приймаються Загальними зборами акціонерів Товариства.

Резервний капітал формується шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку Товариства або за рахунок нерозподіленого прибутку. До досягнення встановленого статутом розміру резервного капіталу розмір щорічних відрахувань не може бути меншим ніж 5 відсотків суми чистого прибутку Товариства за рік.

Резервний капітал створюється для покриття збитків Товариства, погашення заборгованості у разі ліквідації Товариства тощо.

В Товаристві за рішенням Загальних зборів акціонерів Товариства може бути створено інші фонди (нагромадження, фонд соціального розвитку, тощо). Склад, призначення, розміри, джерела утворення та порядок використання фондів визначається рішенням Загальних зборів акціонерів Товариства відповідно до чинного законодавства, цього Статуту та внутрішніх документів Товариства.

Отже, підприємство створене на базі Відкритого акціонерного товариства, заснованого відповідно до Наказу регіонального відділення Фонду державного майна України по Житомирській області від 24.10.1995 року № 455-ВАТ шляхом перетворення державного автотранспортного підприємства 11854 у Відкрите акціонерне товариство та з часом перетворене на Приватне акціонерне товариство. У підприємства гарно сформований бухгалтерський облік на основі МСФЗ та МСБО. Товариство випускає власні акції, але поширює їх тільки серед власників. Воно охоплює декілька видів діяльності: виробництво, перевезення та оренда майна.

Отже, ПрАТ «Житомирське АТП 11854» було створене на основі Відкритого акціонерного товариства та автоколони 11854 в 1995 році. Підприємство має статус та репутацію на ринку автотранспортних послуг. Працює на основі статуту. Підприємство працює з великим об'ємом

постачання та великомасштабними підприємствами, що працюють на ринку України не перший рік. Кількість конкурентів з кожним роком зростає, що позитивно впливає на здорову конкуренцію між компаніями. Раніше товариство мало відділ планування. Через політичні погляди акціонерів та чинного законодавства України, що виникли в політичній ситуації ПрАТ «Житомирське АТП 11854» залишилося без частини ринку збуту та частини планового доходу – відділ планування звільнили.

2.2 Діагностика фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Житомирське АТП 11854»

Фінансовий стан є однією з основних характеристик ефективності функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, індикаторами забезпеченості фінансовими ресурсами, доцільністю їх розміщення та ефективного використання, спроможності здійснювати ефективну господарську діяльність в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища. Аналіз фінансового стану підприємства, поряд із комплексною оцінкою його активів і пасивів, ділової активності, використання капіталу, є важливим елементом визначення фінансової стабільності суб'єкта господарювання. Підходи науковців щодо сутності категорії фінансового стану іноді кардинально відрізняються. Фінансовий стан – це результат виробничо-фінансової діяльності підприємства і характеризується величиною його засобів, матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації продукції, прибутку

Аналізу фінансового стану підлягають основні статті балансу та інші матеріали обліку та фінансової звітності. Вивчається раціональність формування й використання власних, запозичених та залучених коштів, відповідність сум власних оборотних коштів потребам у них, обсяг формування та виконання плану одержання прибутку. Виявляються причини недостатнього залучення джерел надходження прибутків, наявність невикористаних оборотних коштів та можливості їх мобілізації, наявність і

рух запасів товарно-матеріальних цінностей, джерела їх утворення, ефективність використання кредиту і його матеріальне забезпечення. Оцінюється стан розрахунків підприємства з бюджетом, банками, постачальниками, покупцями. Визначається економічний результат обігу оборотних коштів, спів вимірюються витрати з прибутками, визначаються шляхи додаткового залучення оборотних коштів з метою одержання додаткових прибутків. Основні фінансові показники є показники ліквідності майна підприємства та фінансової стійкості (табл. 2.2.1)

Таблиця 2.2.1

Показники оцінки ліквідності та фінансової стійкості

№	Показники	Роки			Відхилення	
		2019	2020	2021	+, -	%
Показники ліквідності						
	Коефіцієнт покриття	0,62	0,63	1,03	0,41	66,13
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5	0,57	1,16	0,66	132,00
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,14	0,33	0,72	0,58	414,29
Продовження таблиці 2.2.1						
	Робочий капітал, тис. грн	-954	-894	64	1018	-106,71
Показники фінансової стійкості						
	Коефіцієнт автономії	0,53	0,58	0,67	0,14	26,42
	Коефіцієнт фінансової залежності	1,89	1,72	1,49	-0,4	-21,16
	Коефіцієнт фінансової стабільності	1,13	1,38	2,03	0,9	79,65
	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	-1,75	-0,45	0,51	2,26	-129,14

Коефіцієнт покриття, важливий показник платоспроможності підприємства. Він визначається співвідношенням усіх поточних активів (за вирахуванням витрат майбутніх періодів) до короткострокових зобов'язань і характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення своїх боргів протягом року. Дивлячись на ситуацію у ПрАТ «Житомирське АТП 11854», якщо воно конвертує свої оборотні активи в грошову форму, ці кошти вже використовуються для покриття зобов'язань. Існує поняття оцінки ліквідності і платоспроможності компанії можна, порівнявши наведені раніше

елементи балансу. У підприємства коефіцієнт покриття з кожним роком збільшувався та становить – 1,03. Загалом показник за три роки збільшився на 0,41 коефіцієнт. З цього випливає можливість підприємства покрити за рахунок активу всі зобов'язання підприємства, хоча на протязі 2019-2020 років підприємство перекривало трішки більше половини зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є індикатором можливості погасити поточні зобов'язання під час виникнення критичної ситуації. На відміну від коефіцієнта поточної ліквідності, в коефіцієнті швидкої ліквідності в чисельнику не враховуються матеріально-виробничі запаси, оскільки їх термінова (вимушена) реалізація пов'язана з найбільшими збитками (порівняно з усіма іншими оборотними засобами). До високоліквідних активів, а саме такі погашають короткострокові зобов'язання, в їхній перелік входять грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість і т.д.

Найвищого результату показник досяг в 2021 році та склав 1,16, що свідчить про покриття короткострокових зобов'язань повністю та залишок активу підприємству. Ріст показника на кінець третього дослідженого року склав 132%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає здатність покривати короткострокові боргові зобов'язання наявними і короткостроковими фінансовими вкладеннями. Розраховується як відношення високоліквідних поточних активів до короткострокових зобов'язань. Показник демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно (0,1-0,2). Як і раніше найвищого рівня досяг показник у 2021 році та становить 0,72, що порівняно з 2019 роком більше на 0,58 коефіцієнта.

Робочий капітал - різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями. Тобто, робочий капітал є тією частиною оборотних активів, яка фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань. Наявність робочого капіталу свідчить про те, що

підприємство не тільки здатне сплатити власні поточні борги, а й має фінансові ресурси для розширення діяльності та інвестування. Для визначення величини робочого капіталу слід від суми підсумків розділів II і III активу балансу відняти підсумок розділу III пасиву. Якщо в минулих роках капітал мав від'ємне значення, то в 2021 році він становить 64 тис. грн.

Коефіцієнт фінансової стабільності характеризує співвідношення власних до позикових коштів. Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,67-1,5. Значення нижче 0,67 свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Значення вище 1,5 може означати наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів. Протягом трьох років коефіцієнт достатнього рівня з гарним річним підйомом на 0,9 пунктів резервних коштів.

Таблиця 2.2.2

Показники оцінки ділової активності підприємства

№	Показники	Роки			Відхилення	
		2019	2020	2021	+, -	%
1	Коефіцієнт оборотності активів	1,76	1,98	2,3	0,54	30,68
2	Тривалість обороту активів (дні)	207	184	159	-48	-23,19
3	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,32	3,41	3,46	0,14	4,22
4	Тривалість обороту	110	107	106	-4	-3,64
5	Коеф оборот ДЗ	11,4	18,44	15,9	4,5	39,47
6	Коеф оборот КЗ	4,16	4,72	7,01	2,85	68,51
7	Тривалість обороту ДЗ	32	20	23	-9	-28,13
8	Тривалість обороту КЗ	88	77	52	-36	-40,91

Кожен з коефіцієнтів, наведених в таблиці 2.2.2, розраховує кількість оборотів показника до загальної суми доходу підприємства. Чим більший коефіцієнт, тим більш виробничо-потужне підприємство та гарний управлінський менеджмент. Дивлячись на таблицю розрахунків, можна помітити позитивну тенденцію зменшення днів одного обороту. Таким чином, оборотні активи стали більше обертатися, скоротивши період оборотності на 48 днів, що призвело до збільшення виробничих потужностей на підприємстві.

Також збільшився власний капітал та зменшився термін його обороту на 4 дні і підприємство почало ефективніше працювати на 4,22%.

Період оборотності дебіторської заборгованості показує середнє число днів, необхідне для стягнення заборгованості. Показник розраховується як відношення середньорічної суми дебіторської заборгованості до величини щоденної виручки. Щоденна виручка визначається як результат ділення суми виручки від реалізації продукції, отриманої протягом року, на 365 днів. Чим менше цей показник, тим швидше дебіторська заборгованість перетворюється в кошти, а отже підвищується ліквідність оборотних коштів підприємства. Високе значення коефіцієнта може свідчити про труднощі, що виникли при стягненні коштів по рахунках дебіторів. Найкращий результат, в днях, підприємство досягло в 2020 році та скоротило дні оборотності на 12 днів, та досягло результату 20 днів, але в 2021 році збільшило ці дні за рахунок збільшення дебіторської заборгованості та досягло 23 дні.

Рентабельність виступає одним з найважливіших основних показників роботи підприємства, який характеризує кінцевий результат роботи підприємства. Показники рентабельності більш повно, чим прибуток, відображають остаточні результати господарської діяльності підприємства. Вони характеризують ефективність роботи підприємства. У цілому, прибутковість різних напрямів діяльності, окупність витрат і так далі. Величина показників рентабельності показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Показники рентабельності зазвичай використовуються для оцінки діяльності підприємства та як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Все це говорить про актуальність проблематики дослідження.

Рентабельність – це ступінь дохідності, вигідності, прибутковості бізнесу. Її вимірюють за допомогою цілої системи відносних показників, що характеризують ефективність роботи підприємства у цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, комерційної, інвестиційної тощо),

вигідність виробництва продукції і послуг окремих видів. Що б визначити рівень доходності продуктів розрахуємо показники рентабельності (табл. 2.2.3)

Таблиця 2.2.3

Показники рентабельності господарської діяльності ПАТ
«Житомирське АТП 11854»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. до 2019 р., %	
	2019	2020	2021	+/-	%
Валова рентабельність виробничих витрат, %	1,05	2,14	7,35	6,3	600,00
Рентабельність основної діяльності, %	7,7	4,9	29,13	21,43	278,31
Рентабельність звичайної діяльності, %	14,29	25,2	33,3	19,01	133,03
Рентабельність основних засобів, %	3,42	2,7	19,02	15,6	456,14
Рентабельність активів, %	2,32	1,97	12,05	9,73	419,40

Виходячи з результатів таблиці, ми робимо висновок, що найбільш прибутковим бізнесом для підприємства є звичайні види діяльності, такі як виробництво піддонів, автомобільні перевезення та оренда. Рентабельність кожного виду збільшиться в 2021 році, що позитивно позначиться на розвитку і виробництві підприємства. Основною причиною збільшення є зростання чистого прибутку і нерозподіленого прибутку з податку на прибуток. Рентабельність основних засобів збільшилася на 456,14%.

Далі розрахуємо показники фінансової стійкості підприємства ПАТ «Житомирське АТП 11854» (табл. 2.2.4).

Фінансова рівновага підприємства — це відповідність обсягів формування й використання (споживання) власних фінансових ресурсів. Вона досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються і тією їх часткою, що направляється на споживання, а також узгодженням джерел формування й напрямків використання власних

фінансових ресурсів, встановленням оптимального співвідношення між зовнішніми й внутрішніми джерелами власних фінансових ресурсів. Досягнення фінансової рівноваги в значній мірі залежить від ефективності облікової політики підприємства, політики формування й розподілу прибутку підприємства, амортизаційної, дивідендної, емісійної політики й т. ін. Фінансова стійкість — це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стійкої прибутковості й забезпечення процесу розширеного відтворення.

Таблиця 2.2.4

Показники фінансової стійкості підприємства ПАТ «Житомирське АТП 11854»

Показники	Нормат. значення	Роки			Відхилення 2021 до 2019 років	
		2019	2020	2021	+/-	%
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,47	0,42	0,33	-0,14	-29,79
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	<0,1	0,89	0,72	0,49	-0,4	-44,94
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	>0,1	1,97	2,2	1,96	-0,01	-0,51
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	1,12	1,38	2,03	0,91	81,25

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу, визначається відношенням суми залученого капіталу до загальної суми господарських засобів. Нормативне значення показника, покращується щорічно та досягає найефективнішого результату у 2021 році та складає 0,33, що означає поточний залучений капітал (поточні зобов'язання) становлять 33% до наявних господарських засобів.

Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу визначається відношенням суми залученого капіталу і поточних зобов'язань до власного

капіталу і дорівнює 0,49. Одержаний фактичний коефіцієнт співвідношення залучених і власного капіталу в розмірі 0,49 підтверджує, що залучені кошти по відношенню до власного капіталу становлять 49 %.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу не перевищує граничного показника і вказує на кількість гривень боргу, на яку припадає 1 гривня активів, тобто 0,33 грн, що менше 0,14 грн порівняно з 2019роком.

Далі розрахуємо основні показники господарської діяльності підприємства (табл. 2.2.5)

Таблиця 2.2.5

Показники господарської діяльності підприємства

№	Показники	Роки			Відхилення	
		2019	2020	2021	+, -	%
1	Чистий дохід, тис. грн	10919	11357	13390	2471	22,63
2	Валовий прибуток, тис. грн	533	238	917	384	72,05
3	Чистий прибуток, тис. грн	118	92	572	454	384,75
4	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	51	51	54	3	5,88
5	Середньорічна вартість:					
	- Необоротних активів	4458	4208	3810	-648	-14,53
	- Оборотних активів	1672	1514	1972	300	17,94
6	Фондовіддача	0,11	3,33	4,45	4,34	3945,45
7	Коефіцієнт оборот. оборотних активів	6,53	7,5	6,8	0,27	4,13
8	Продуктивність паці, тис. грн/ос.	214,1	223	248	33,9	15,83
9	Рентабельність продукції, %	1,14	0,83	4,59	3,45	302,63
10	Рентабельність господарської діяльності, %	7,7	4,9	29,13	21,43	278,31

Тому, якщо подивитися на таблицю основних фінансових показників, можна зробити висновок, що компанія покращує свою роботу і підвищує рентабельність своєї продукції. Рентабельність – один із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва.

Коефіцієнти рентабельності – система показників, які характеризують здатність підприємства створювати необхідний прибуток у процесі своєї

господарської діяльності. Коефіцієнти (показники) рентабельності визначають загальну ефективність використовуваних активів і вкладеного капіталу. Вони можуть бути розраховані як коефіцієнти і тоді представлені у вигляді десятинного дробу або у вигляді показників рентабельності і тоді представлені у вигляді процентів. У порівнянні з 2019 і 2021 роками рентабельність продукту збільшилася на 302,63%. Продуктивність праці є рухливим і динамічним показником результативності праці та ефективності виробництва, який коригується низкою факторів, має визначальне значення в розвитку окремого підприємства в країні в цілому. Тому власники, наймані працівники та керівники повинні постійно шукати шляхи й результати підвищення продуктивності праці. Продуктивність праці також стала позитивним показником ,збільшившись на 15,83%. Крім того, компанія створює нові робочі місця, тому в 2021 році чисельність співробітників збільшилася на 3 людини. Основним негативним показником є середньорічна вартість необоротних активів. Тобто компанія не оновлює і не купує нове, більш сучасне обладнання, а використовує старі моделі. Компанія використовує обладнання з 90-річного періоду виробництва.

Таблиця 2.2.6

Аналіз активів та зобов'язань підприємства у розрізі статей балансу.

Показники	на 31.12.2020 р.		на 31.12.2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2020 р.	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	+/-	%
Власний капітал						
Статутний капітал	811	14,12	811	14,03	0	100
Нерозподілений прибуток	-595		-56		-	-
Усього за розділом	3335	58,07	3874	67,00	539	116,16
Довгострокові зобов'язання						
Довгострокові кредити банків	-		-		-	-
Усього за розділом	-		-		-	-
Поточні зобов'язання						
Короткостроковий кредит	-		-		-	-
Зобов'язання перед постачальниками	1537	26,76	923	15,69	-614	60,05
Поточні зобов'язання за рахунками:	79	1,38	209	3,61	130	264,6
– з бюджетом	38	0,66	30	0,52	(8)	78,95
– з страхування	188	3,27	184	3,18	(4)	97,87
– з оплати праці	527	9,2	524	9,06	(3)	99,43
– за авансами одержаними						
Інші поточні зобов'язання	26	0,45	18	0,31	(8)	75
Усього за розділом	2408	41,93	1908	33	(500)	79,23
БАЛАНС	5743	100	5782	100	39	100,7

Першим чином, на що звертається увага, це збільшення нерозподіленого прибутку, якщо на початок 2021 рік збиток був 595 тис. грн, то на протязі року

його зменшили до результату 56 тис. грн. Статті довгострокові зобов'язання та короткострокові кредити пусті, не залучаються кредитні лінії та позики. Проте, є заповнена стаття поточні зобов'язання та інші поточні зобов'язання, з невеликими сумами, тобто підприємству достатньо власних оборотних коштів, та виражена своєчасність погашення дебіторських зобов'язань.

Розглянемо механізм формування фінансового результату та його зміну протягом 2019 та 2021 р.(табл. 2.2.7)

Таблиця 2.2.7

Формування чистого прибутку на ПрАТ «Житомирське АТП 11854»

Стаття	2019	2020	2021	Відхилення 2021 до 2019 року	
				+, -	%
Чистий дохід	10919	11357	13390	2471	22,63
Собівартість реалізованої продукції	10386	11119	12473	2087	20,09
Валовий прибуток (збиток)	533	238	917	384	72,05
Інші операційні доходи	3235	2718	2230	-1005	-31,07
Адміністративні витрати	1066	1055	1377	311	29,17
Витрати на збут	-	-	-		
Інші операційні витрати	2432	1762	1060	-1372	-56,41
Фін рез від операційної діяльності	270	139	710	440	162,96
Дохід від участі в капіталі	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	-	-	-	-	-
Інші доходи	-	-	-	-	-
Фінансові витрати	126	4	-	-126	-100,00
Витрати від участі в капіталі	-	30	-	-	-
Інші витрати	-	-	13	13	-
Фінансові результати до оподаткування	144	113	697	553	384,03
Податок на прибуток	26	21	125	99	380,77
Чистий прибуток (збиток)	118	92	572	454	384,75

Отже, робимо наступні результати за розрахунками з таблиці:

- Збільшення чистого доходу на 2 471 тис. грн, не дивлячись на відсоток збільшення 23% - незначний, сума достатня для закупівлі новішого обладнання;

- Разом з доход збільшилась і собівартість реалізованої продукції та наданих послуг на 20,09%, з відси впливає загальна доходність збільшилась на 2,91%;
- Впливовою частиною на збільшення доходу є регресія показнику витрати, а саме інші операційні витрати та фінансові витрати.

Як наслідок ПрАТ «Житомирське АТП 11854» заплатило у 2021 році 125 тис. грн податку на прибуток, що позитивно впливає на економіку України.

Розрахунок ймовірності банкрутства (табл. 2.2.8) підприємства є невід'ємною частиною аналізу фінансового стану підприємства. Ми зможемо бачити самостійність та незалежність підприємства в коштах.

Таблиця 2.2.8

Розрахунок ймовірності банкрутства за методикою НБУ

Показники	Початок періоду	Кінець періоду	Норматив	Відхилення		
				кінець-початок	початок-норматив	кінець-норматив
Миттєва ліквідність	0,33	0,72	0,2	0,39	0,13	0,52
Поточна ліквідність	-0,002	0,06	0,5	0,062	-0,502	-0,44
Загальна ліквідність (покриття)	0,63	1,03	2	0,4	-1,37	-0,97
Маневреність власних коштів	-0,26	0,02	0,5	0,28	-0,76	-0,48
Незалежність	0,58	0,67	1	0,09	-0,42	-0,33

Коефіцієнт миттєвої ліквідності – фінансовий коефіцієнт, що дорівнює відношенню високоліквідних поточних активів до короткострокових зобов'язань (поточних пасивів). Коефіцієнт миттєвої ліквідності дорівнює 0,72, оптимальне значення якого не менше 0,2 – позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Коефіцієнт поточної ліквідності (або загальний коефіцієнт покриття боргів, або коефіцієнт покриття) характеризує ступінь

покриття короткострокових пасивів оборотними активами, і застосовується для оцінки здатності підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання. Показник поточної ліквідності менший за норматив 0,5, проте має набагато кращий результат ніж минулий та більший на 0,062. Загальна ліквідність менша за норматив 2 на 0,97.

Коефіцієнт маневреності власних коштів показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії. Значення показника вказує, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів.

Підприємство вважаємо фінансово стійким, проте не високоліквідним.

Висновки до розділу 2

Отже, підприємство маючи великі масштаби та не один вид діяльності є фінансово стійким та фінансово стабільним протягом 2019, 2020 та 2021 років. Позитивно впливає ріст чистого доходу, що збільшився на 2417 тис. грн в порівнянні 2019 та 2020 року. Зменшується тривалість днів одного обороту активів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Найбільшу рентабельність приносить звичайна діяльність, що включає: виробництво піддонів, перевезення, експедиційні послуги та оренда.

Загалом ПрАТ «Житомирське АТП 11854» збільшило свій Баланс, що є позитивним, оскільки найбільша питома вага збільшення було не зобов'язання, а власний капітал (на 67%). Зменшилися поточні зобов'язання на 500 тис. грн, а саме інші поточні зобов'язання, поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків. ПрАТ «Житомирське АТП 11854» справляє свою діяльність в основному за рахунок власних коштів, не має кредитів в банках та довгострокових зобов'язань загалом, що нам вказує на вітчизняне стандартне підприємство, без інвестицій. Надалі, в наступному розділі хочу запропонувати наступні методики підбору структури власного капіталу на прикладі ПрАТ «Житомирське АТП 11854».

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ

3.1 Узагальнений аналіз шляхів підвищення управління капіталом

Слід відмітити, що управління формуванням, використанням та збереженням власного капіталу є основним у системі менеджменту і має місце навіть на малих підприємствах, а питання визначення ринкової вартості компанії, дієвості її фінансово-господарської діяльності та формування оптимальної структури капіталу, як правило, мають місце лише на великих підприємствах [14].

Узагальнена схема управління власним капіталом підприємства наведена на Таблиці 3.1.1.

Таблиця 3.1.1

Якщо говорити більш детально, то управління капіталом, зокрема власним, спрямоване на вирішення таких основних завдань :

- формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;

- оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
- забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
- оптимізація обігу капіталу;
- забезпечення своєчасного реінвестування капіталу [28, с. 704].

Процес управління структурою власного капіталу ґрунтується на певному механізмі, який є системою основних елементів та функцій, що регулюють процес розроблення та реалізації управлінських рішень у цій галузі [16].

Слід звернути увагу, що використання підприємствами лише власного капіталу має певні негативні риси, а саме те, що обсяг власного капіталу обмежений, тому підприємство може втратити можливість розширення діяльності та збільшення рентабельності за рахунок залучення позикових коштів за допомогою ефекту фінансового левериджу, а також часто власний капітал, залучений із зовнішніх джерел, має вищу вартість, порівняно з позиковим капіталом [15].

Тому одним із основних питань управління власним капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії.

Варто додати, що необхідність постійного здійснення внутрішнього контролю операцій з власним капіталом зумовлюється потребами власників та керівних органів підприємства в об'єктивній інформації про його поточний стан, резерви зростання, абсолютні розміри, структуру, достовірність облікових операцій та звітних показників та ризики, які виникають в підприємницькій діяльності.

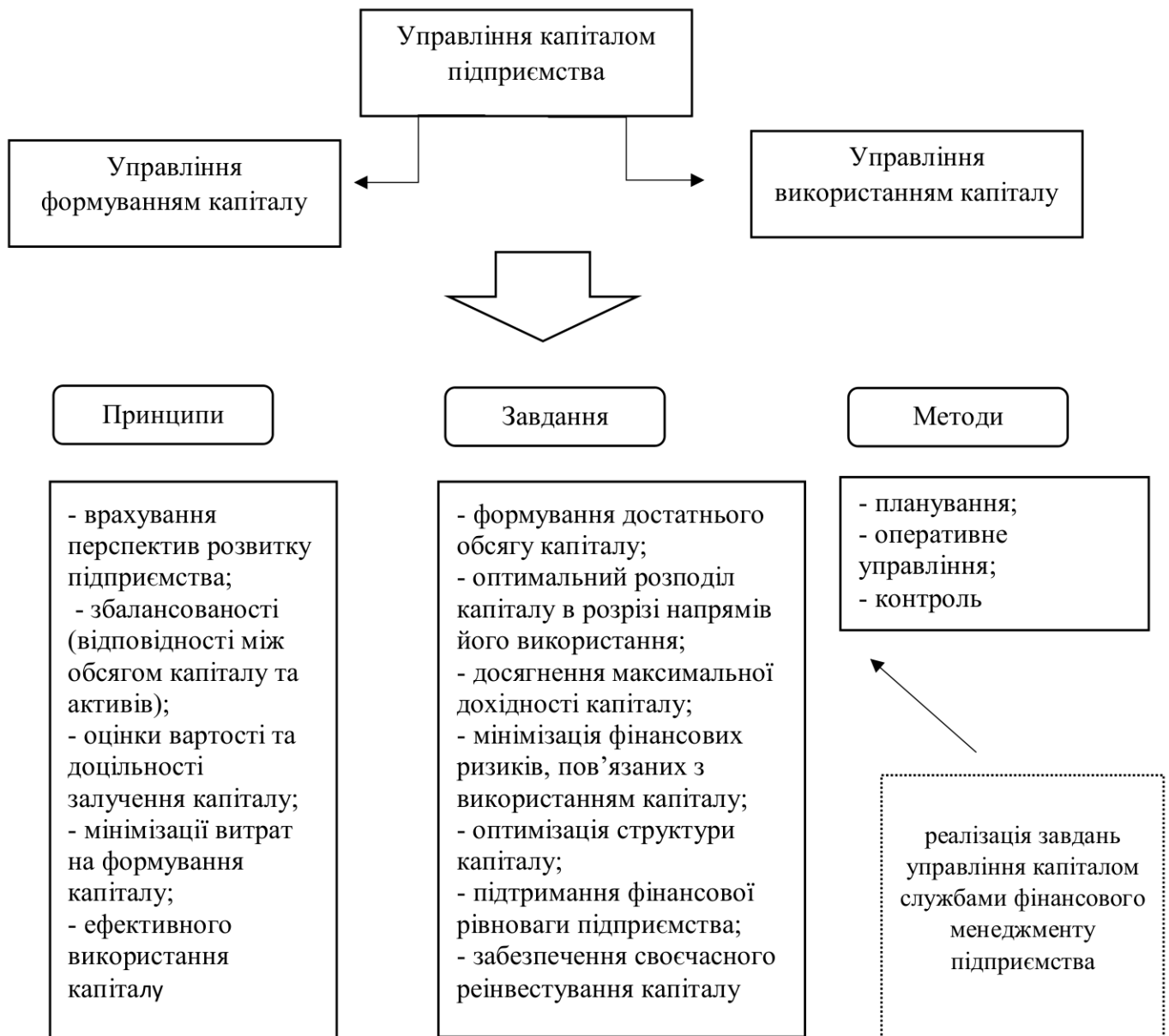
Основними завданнями контролю власного капіталу є перевірка:

- правильності формування і використання власного капіталу;
- дотримання встановленого установчими документами розміру статутного капіталу;
- правильності ведення обліку внесків до статутного капіталу і розрахунків за дивідендами тощо [31].

Варто пам'ятати, що в процесі фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання капітал здійснює кругообіг, послідовно змінюючи форми прояву: з грошової форми трансформується у виробничу, згодом – у товарну, а потім знову набуває грошової форми і т. д. При цьому обсяг капіталу, а також його структура не є сталими величинами: вони постійно знаходяться у динаміці. У певний момент часу капітал будь-якого функціонуючого промислового підприємства може мати всі вище перелічені прояви та форми.

Для визначення правильних шляхів підвищення ефективності управління капіталом, потрібно зрозуміти сутність його завдань, для чого потрібна робота капіталу. Наступне зображено в таблиці 3.1.2.

Таблиця 3.1.2

Управління капіталом підприємства відбувається в рамках діючого правового поля із врахуванням певних загальних принципів та спрямоване на виконання службами фінансового менеджменту підприємства переліку стратегічних та тактичних завдань. Узагальнений перелік таких завдань подано на схемі. Безпосередній же список таких завдань формується для кожного підприємства індивідуально на певний період часу, виходячи з програми та пріоритетів його розвитку, необхідності вирішення тих чи інших проблем. Часто у таких завданнях визначаються конкретні значення показників, яких потрібно досягти. Тобто, ефективність діяльності служб

фінансового менеджменту підприємства щодо управління його капіталом можна оцінити, виходячи з рівня виконання ними поставлених керівництвом завдань.

Отож, в процесі управління капіталом підприємства завжди реалізується багато завдань, які впливають на ефективність господарської діяльності підприємства та рівень його дохідності. Одним із найбільш важливих серед таких завдань є оптимізація структури капіталу суб'єкта господарювання, методика здійснення якої передбачає: проведення загального аналізу капіталу підприємства; оцінку факторів впливу на структуру капіталу; вжиття заходів із оптимізації структури капіталу, спрямованої на підвищення рівня фінансової рентабельності; проведення оптимізації структури капіталу, орієнтованої на мінімізацію фінансових ризиків; реалізацію заходів із формування показників цільової структури капіталу.

Прийнято вважати, що у структурі капіталу якомога більшу частку має займати власний капітал. Адже у такому випадку це буде запорукою фінансової стійкості підприємства, його незалежності. Справді, власний капітал має ряд переваг над позиковим: простота залучення; здатність генерування вищої норми прибутку; відсутність додаткових витрат у вигляді сплати відсотків за кредит; сприяння зміцненню платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; низький ризик банкрутства [13, с. 143].

Незважаючи на переваги власного капіталу, ефективна діяльність великого промислового підприємства в умовах сучасності здебільшого неможлива при формуванні капіталу виключно за рахунок власних джерел. На практиці ефективність використання позикових коштів є вищою, ніж власних [14, с. 118]. Більш того, у випадку із позиковим капіталом існують широкі можливості залучення коштів, тоді як обсяг власного капіталу строго обмежений. Безперечно, ризик банкрутства підприємства зменшується із зростанням частки власного капіталу, але використання позик також має певні переваги: вартість позикового капіталу є меншою від вартості власного

капіталу; відсотки за користування кредитом сплачуються до оподаткування, а виплати за користування власним капіталом – з чистого прибутку. При залученні позикового капіталу перевагу слід надавати довгостроковим зобов'язанням, оскільки поточні зобов'язання є більш ризиковими. За рахунок же довгострокових зобов'язань зазвичай фінансуються інвестиційні та інноваційні проекти. Оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу є індивідуальним для кожного суб'єкта господарювання у певний проміжок часу.

З метою підвищення ефективності управління капіталом підприємства його менеджмент повинен концентрувати основну увагу на таких напрямках: забезпечення максимальної експлуатації внутрішніх джерел формування капіталу, чого можна досягти шляхом підвищення рентабельності та збільшення оборотності власного капіталу; оптимального обмеження формування капіталу за рахунок зовнішніх джерел, враховуючи при цьому вартість залученого капіталу; забезпечення контролю середньозваженої вартості залученого капіталу підприємства з метою недопущення перевищення її показника величин рентабельності власного капіталу підприємства та рентабельності інвестицій.

Отже, аналіз основних підходів до трактування сутності капіталу свідчить про різноплановість поглядів науковців стосовно даного поняття як у ретроспективі, так і на сучасному етапі. Пропонуємо загалом визначати капітал як ресурс (грошовий, матеріальний, нематеріальний та трудовий), котрий використовується для отримання доходу. Капітал є багатогранною, динамічною та неоднорідною структурою. Зважаючи на надважливе його значення для функціонування кожного підприємства, необхідно налагодити ефективну систему управління капіталом, яка повинна базуватись на відповідних принципах.

Управління капіталом має бути систематичним, комплексним та обґрунтованим. У певний період часу підприємству слід формулювати чіткий

перелік завдань управління капіталом, реалізацію яких покладено на служби фінансового менеджменту.

Управління капіталом передбачає вплив на його обсяги та структуру, визначення джерел формування капіталу, що загалом націлено на підвищення ефективності його використання. Для успішної реалізації стратегії управління капіталом підприємству необхідно забезпечити відповідний механізм управління ним, чітко визначити цілі та здійснювати контроль за їх досягненням, що допоможе оптимізувати структуру капіталу та забезпечить зростання капіталовіддачі.

З огляду на інші стратегії управління капіталом впливають наступні результати.

Оскільки ринкова економіка потребує від підприємств фінансової стабільності, що є важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності. Вона досягається налагодженням ритмічної й ефективної роботи підприємств, вмілого управління виробничими фондами і джерелами їх формування. Цьому сприяє ефективне використання власного і залученого капіталу, оптимальність управлінських рішень; всебічний аналіз і об'єктивна оцінка фінансового стану за даними обліку і звітності; вжиття конкретних заходів для стабілізації фінансово-господарської діяльності підприємства. Капітал – це частина фінансових ресурсів, це гроші, пущені в обіг, і доходи, що вони приносять від цього обігу.

Капітал підприємства є наріжним каменем розвитку системи підприємництва. З його допомогою можна стимулювати або стримувати розвиток будь-якого суб'єкта господарювання. Ефективність діяльності значною мірою залежить від рівня розвитку та вдосконалення системи управління капіталом. Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від правильної стратегії управління капіталом підприємства, її важливою складовою є оптимізація структури капіталу. Оскільки капітал динамічний, складний та багатоаспектний за своєю суттю, дане визначення не

може бути ані вичерпним, ані остаточним, але воно враховує всі форми, динамізм і фактори його існування, основні характеристики, участь у процесі виробництва, суспільні відносини, а також систему менеджмент.

Проблематика капіталу підприємства та оптимізація його структури займає важливе місце в дослідженнях зарубіжних і вітчизняних вчених, які розглядають капітал як фінансові ресурси, що використовуються на розвиток виробничого процесу (купівля сировини, товарів та інших предметів праці, робочої сили, інших елементів виробництва), є капітал у його грошовій формі».

Нам вже відомо, що найбільш раціональним щодо досягнення оптимальності співвідношення структурних елементів капіталу підприємства може бути метод, який ґрунтується на одночасній максимізації зростання рентабельності власного капіталу та рівня фінансової стійкості. Кожне підприємство прагне збільшити обсяги своєї діяльності, тобто обсяги продажу продукції чи реалізації послуг.

Основною метою підвищення ефективності управління капіталом, як власним, так і залученим, є підвищення рентабельності і, як наслідок, збільшення прибутку підприємства. Для досягнення цієї мети необхідно визначити завдання, які спрямовані на досягнення різних цілей:

- уникнення фінансових втрат (прибутку, доходу, капіталу підприємства);
- максимізація «ціни підприємства» через зростання курсової вартості акцій;
- зростання обсягів виробництва та реалізації (продажу) продукції (товарів);
- максимізація прибутку і мінімізація витрат;
- забезпечення достатнього рівня дохідності активів, власного капіталу.

Пріоритетність тієї чи іншої цілі кожне підприємство визначає індивідуально. Найбільш поширене в міжнародній практиці твердження, що метою

управління капіталом є забезпечення максимального доходу власникам підприємства, а це пов'язане зі зростанням прибутку, дохідності капіталу за мінімального рівня ризику [6].

Основне завдання при вдосконаленні політики управління капіталом підприємства полягає у забезпеченні виваженої структури капіталу, яка б відповідала цільовим настановам підприємства і забезпечувала мінімальний фінансовий ризик за достатньо високої ринкової вартості. Виходячи з наведених вище висновків можна запропонувати такі пропозиції, які допоможуть ефективно використовувати капітал і сформувати оптимальну структуру:

- оптимізувати співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власного капіталу;
- конкретизувати послідовні кроки формування оптимальної цільової структури капіталу щодо збереження або забезпечення фінансової стійкості товариства;
- поліпшувати свою діяльність за рахунок використання кредитних ресурсів;
- збільшувати розмір виручки від реалізації продукції за рахунок збільшення обсягу виробництва і ціни реалізації;
- зменшувати витрати на виробництво одиниці продукції;
- нарощувати величину і частку власних оборотних коштів тощо.

Виходячи з даних висновків, ми не можемо спиратися на однозначність переважної частини залучених коштів у власному капіталі. Для кожного підприємства буде окрема структура капіталу, проте за допомогою критеріїв наведених вище, підприємству буде легше визначитись зі своєю структурою капіталу.

3.2 Аналіз ефективності використання власного капіталу на підприємстві

Управління капіталом - це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням

з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства.

Управління капіталом ПрАТ «Житомирське АТП 11854» скероване на вирішення таких основних завдань:

1. формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
2. оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
3. забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
4. забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
5. забезпечення постійної фінансової рівноваги ПрАТ «Житомирське АТП 11854» у процесі його розвитку;
6. забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників;
7. забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
8. оптимізація обороту капіталу;
9. забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

Ефективність управління капіталом підприємства реалізується через визначення оптимальних цілей, стратегій, розробки планів по підвищенню прибутковості і рентабельності, визначення відповідальних структур та менеджерів, які забезпечують досягнення поставлених цілей й стратегій. Отже, підприємство не може ефективно діяти без обґрунтування програми довгострокових дій по підвищенню ефективності використання капіталу.

З метою аналізу тенденцій діяльності підприємства доцільно скористатись методичним прийомом прогнозування.

Критерієм ефективності використання власного капіталу є його рентабельність. Для поліпшення цього показника в теорії фінансового аналізу

застосовується модель Дюпона, тобто модифікований факторний аналіз, який дозволяє визначити, за рахунок яких факторів відбувалася зміна рентабельності. Така система інтегрального аналізу ефективності використання капіталу підприємства розроблена фірмою «Дюпон» (США), передбачає розкладання показника «коефіцієнт рентабельності власного капіталу» на ряд фінансових коефіцієнтів його формування, взаємозв'язаний в єдиній системі.

Таблиця 3.2.1

Аналіз рентабельності, %

№ п/п	Показник	Значення 2019 року	Значення 2020 року	Значення 2021 року	Абсолютне відхилення, +/-
1	Рентабельність активів	2,32	1,97	12,05	9,73
3	Рентабельність власного капіталу	3,59	2,76	14,77	11,18
4	Рентабельність господарської діяльності	7,7	4,9	29,13	21,43
5	Рентабельність продажу	2,6	1,25	5,69	3,09
6	Рентабельність продукції	1,14	0,83	4,59	3,45

Рентабельність продукції — економічна категорія, що характеризує ефективність реалізації продукції (товарів, робіт та послуг). В нашому підприємстві вона складає 4,59 за звітний період.

Рентабельність активів показує скільки прибутку приносить 1 грн активу та складає 12,05. Рентабельність має позитивну тенденцію зростання в порівнянні з минулим роком зросла на 9,73.

Рентабельність продажів - є одним з найважливіших показників ефективності діяльності компанії. Цей коефіцієнт показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої

продукції. Іншими словами, скільки залишається в підприємства після покриття собівартості продукції, а саме 0,0569 грн/грн.

Проаналізуємо вплив факторів на рентабельність власного капіталу ПрАТ «Житомирське АТП 11854» за допомогою трьохфакторної моделі. В основу приведеної схеми аналізу закладена наступна модель:

$$P_{\text{вк}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = P_{\text{чрп}} * K_{\text{об.а.}} * K_{\text{ф.зал.}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{В}} * \frac{\text{В}}{\text{А}} * \frac{\text{А}}{\text{ВК}} \quad (3.2.1)$$

де $P_{\text{чрп}}$ чиста рентабельність продажів;

$K_{\text{об.а.}}$ - коефіцієнт оборотності активів;

$K_{\text{ф.зал.}}$ - коефіцієнт фінансової залежності

ЧП - чистий прибуток;

В – виручка;

ВК – власний капітал;

А - активи.

З представленої моделі видно, що рентабельність власного капіталу ПрАТ «Житомирське АТП 11854» залежить від трьох факторів першого порядку: чистої рентабельності продажів, коефіцієнта оборотності активів і структури джерел фінансування. Значимість даних показників підтверджується тим, що вони у певному змісті узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності корпорації: перший фактор узагальнює звіт про прибутки і збитки, другий – актив балансу, третій – пасив балансу.

В табл. 3.2 представлено зміни коефіцієнта рентабельності власного капіталу і факторних показників у динаміці.

Таблиця 3.2.2

Дані для факторного аналізу ПрАТ «Житомирське АТП 11854» за 2020–2021 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	Зміна (+, –)
Чистий дохід (виручка), тис. грн.	11357	13390	2033
Чистий прибуток, тис. грн.	92	572	480
Власний капітал, тис. грн.	3335	3874	539
Активи (валюта балансу), тис. грн.	5743	5782	39

Продовження таблиці 3.2.2			
Рентабельність власного капіталу	2,76	14,77	12,01
Чиста рентабельність продажів	1,25	5,69	4,44
Коефіцієнт оборотності активів	1,98	2,3	0,32
Коефіцієнт фінансової залежності	0,5	0,67	0,17

Загальну зміну рентабельності власного капіталу визначаємо:

$$\Delta P_{BK} = P_{BK1} - P_{BK0} \quad (3.2.2)$$

$$\Delta P_{BK} = 14,77 - 2,76 = 12,01$$

1. Вплив зміни показника чистої рентабельності продажів на зміну рентабельності власного капіталу:

$$\Delta P_{BK} = 5,69 * 1,98 * 0,5 - 1,25 * 1,98 * 0,5 = 4,3956$$

2. Вплив зміни коефіцієнта оборотності активів на зміну рентабельності власного капіталу:

$$\Delta P_{BK} = 5,69 * 2,3 * 0,5 - 5,69 * 1,98 * 0,5 = 0,9104$$

3. Вплив зміни коефіцієнта фінансової залежності на зміну рентабельності власного капіталу:

$$\Delta P_{BK} = 5,69 * 2,3 * 0,67 - 5,69 * 2,3 * 0,5 = 2,22479$$

Склавши значення змін показника рентабельності власного капіталу за рахунок кожного фактора, одержимо загальне значення зміни значення коефіцієнта:

$$\Delta P_{BK} = 4,3956 - 0,9104 - 2,22479 = 7,53079$$

Вплив факторів на рентабельність власного капіталу підприємства представлено в табл. 3.3.

Таблиця 3.2.3

Вплив факторів на рентабельність власного капіталу

Показники	Вплив
Чиста рентабельність продажів	4,3956
Коефіцієнт оборотності активів	0,9104
Коефіцієнт фінансової залежності	2,22479
Всього (зміна рентабельності власного капіталу)	7,53079

Рентабельність власного капіталу є одним з показникових значень управління капіталом, що характеризує ефективність діяльності ПрАТ

«Житомирське АТП 11854». Низьке значення цього показника у порівнянні з аналогічними компаніями відповідної галузі може негативно вплинути на вибір інвестором чи кредитором в якості об'єкту вкладення коштів в підприємство, що аналізується. Тому для збільшення рентабельності власного капіталу необхідно розробити в компанії ефективну політику управління доходами та витратами, оптимізувати структуру капіталу і процес управління податковими платежами.

Основними задачами аналізу ефективності функціонування капіталу ПрАТ «Житомирське АТП 11854» є:

- визначення впливу прибутку на капітал;
- установлення приросту капіталу;
- оцінка впливу на фінансове положення підприємства стану показників капіталу.

Одним з основних напрямів поліпшення використання капіталу ПрАТ «Житомирське АТП 11854» пропонуємо забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел: чистого прибутку і амортизаційних відрахувань.

Збільшення чистого прибутку можливе за рахунок підвищення ефективності використання власного капіталу, тобто збільшення оборотності та підвищення рентабельності власного капіталу.

Збільшення обсягів фінансування за рахунок амортизаційних відрахувань можливе шляхом застосування прискореної амортизації основних засобів.

Отже, налагоджений механізм управління капіталом ПрАТ «Житомирське АТП 11854» передбачає:

1. чітку постановку цілей і завдань управління капіталом, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді;
2. удосконалення методики визначення й аналізу ефективності використання усіх видів капіталу;

3. розроблення напрямків оптимізації процесу управління капіталом, а також їхнього аналізу і запровадження;
4. розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами;
5. розроблення загальної стратегії управління капіталом;
6. використання у процесі управління економічних методів і моделей, зокрема під час аналізу і планування;

Результатом управління капіталом повинна бути розроблена підприємством на основі власного досвіду із врахуванням теоретичних узагальнень, наведених в економічній літературі, система показників стану і використання капіталу:

- співвідношення власного, позиченого і залученого капіталу;
- норматив власного оборотного капіталу;
- плече фінансового важеля (фінансовий леверидж) тощо.

Отже, рентабельність власного капіталу є одним з найважливіших показників, що характеризує ефективність діяльності ПрАТ «Житомирське АТП 11854». Низьке значення цього показника у порівнянні з аналогічними компаніями відповідної галузі може негативно вплинути на вибір інвестором в якості об'єкту вкладення коштів в підприємство, що аналізується. Тому для збільшення рентабельності власного капіталу необхідно розробити в компанії. Власний капітал ПрАТ «Житомирське АТП 11854» є чутливим до «форс-мажорних» обставин і має високий рівень ризику втрати. Для підвищення ступеня захисту власного капіталу підприємству необхідно створити резервний капітал згідно законодавчої бази (для товариства з обмеженою відповідальністю – 15%). Для покращення роботи капіталу, слід звернути увагу на структуру та питому вагу кожного з елементів, особливо її відсутність. На прикладі, ПрАТ «Житомирське АТП 11854» та резервного капіталу. На підприємстві є існуючий резервний капітал складає та складає 5% від нерозподіленого прибутку, в законодавстві рекомендованим є 15%.

Результативним збільшенням капіталу є залучення інвестицій, що дають змогу закупити новіше обладнання, реклами, підвищення умов праці та надання послуг.

Дослідивши теоретичні основи функціонування капіталу підприємства та напрями оптимізації його структури, з'ясовано, що поліпшення структуризації капіталу можна досягти через:

- поліпшення політики управління власним капіталом;
- оптимізації співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власного капіталу;
- мінімізації середньозваженої вартості капіталу;
- максимізації рентабельності власного капіталу при одночасній мінімізації ризику діяльності;
- забезпечити високий рівень конкурентоспроможності як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах;
- збільшення статутного капіталу.

Висновки до розділу 3

Рентабельність власного капіталу є одним з найважливіших показників, що характеризує ефективність діяльності ПрАТ «Житомирське АТП 11854». Низьке значення цього показника у порівнянні з аналогічними компаніями відповідної галузі може негативно вплинути на вибір інвестором в якості об'єкту вкладення коштів в підприємство, що аналізується. Тому для збільшення рентабельності власного капіталу необхідно розробити в компанії ефективну політику управління доходами та витратами, оптимізувати структуру капіталу і процес управління податковими платежами.

На допомогу вирішення питання управління ефективності рентабельності власного капіталу в розділі 3 наведено, що поліпшення структуризації капіталу можна досягти через: - поліпшення політики управління власним капіталом; - оптимізації співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власного капіталу.

РОЗДІЛ 4. ЛЕКЦІЙНО-ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ТА МЕТОДИ ЗАСВОЄННЯ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ТА ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ

4.1 Приклади лекційних занять та практичного засвоєння теми «Управління капіталом»

Тема першого заняття: Облік власного капіталу та забезпечення зобов'язань.

Перелік питань, що буде вивчений на лекційному занятті:

1. Визначення поняття власного капіталу – перше ознайомлення.
2. Характеристика власного капіталу та ознайомлення з його складовими.
3. Формування та облік статутного капіталу.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ 1.

1. Вкажіть визначення змісту власного капіталу згідно П(С)БО.
2. Охарактеризуйте складники власного капіталу та його значення в діяльності підприємств.
3. Вкажіть особливості формування та використання коштів статутного капіталу.

Тема другого заняття: Неоплачений капітал облік та головні ознаки нерозподіленого прибутку.

План заняття:

1. Поняття неоплачений капітал, рахунок обліку, основна характеристика.
2. Головні ознаки прибутку.
3. Процедура розрахунку фінансових результатів (прибутків чи збитків).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ 2.

1. Вкажіть визначення змісту неоплаченого капіталу.

2. Назвіть різницю між неоплаченим капіталом та нерозподіленим прибутком.

3. Вкажіть особливості формування та використання коштів нерозподіленого прибутку

4. Вкажіть особливості формування неоплаченого капіталу.

Тема третьої лекції: Синтетичний і аналітичний облік забезпечення майбутніх витрат і платежів.

План заняття:

1. Ознайомлення з поняттям та характеристикою забезпечення майбутніх витрат і платежів.

2. Види майбутніх витрат та кореспонденція рахунків.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ 3.

1. Викласти розуміння майбутніх забезпечень витрат.

2. Які витрати майбутніх резервів витрат існують, відповідно чинного законодавства.

Використана нормативно-правова база:

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 №996-XIV(зі змінами та доповненнями).

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.99 № 291.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Затверджене наказом Мінфіну України від 07.02.13 № 7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Мінфіну України від 31.01.00 № 20 (зі змінами та доповненнями).

Опорний конспект лекційного заняття (за 3 темами).

Конспект першої теми Облік власного капіталу та забезпечення зобов'язань.

Визначення понять власного капіталу.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства. Власний капітал є основним, початковим та умовно безстроковим джерелом погашення збитків підприємства, він є одним із найвагоміших показників, котрі використовуються при оцінці фінансового стану підприємства (ступеня фінансової самостійності підприємства, його незалежності від зовнішніх джерел фінансування, а також ступеня кредитоспроможності підприємства, забезпеченості вимог кредиторів фактично наявним у підприємства капіталом власників (засновників).

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає власний капітал як частину в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. До власного капіталу належать: статутний капітал, пайовий капітал, капітал в дооцінках, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

Таблиця 4.1.1

Складові власного капіталу та їх зміст

Стаття власного капіталу	Зміст
Зареєстрований (пайовий) капітал	зареєстрована вартість акцій для підприємств, створених у формі акціонерних товариств, або сума оголошеного статутного капіталу для підприємств інших організаційно-правових форм господарювання, яка зафіксована у статутних документах; - сума пайових внесків фізичних та юридичних осіб, якщо це передбачається в статутних документах; - інший зареєстрований капітал; - внески до незареєстрованого капіталу.
Капітал у дооцінках	сума дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів

Додатковий капітал	- сума, на яку вартість продажу акцій перевищує їх номінальну вартість (емісійний дохід); - додаткові внески засновників без прийняття рішення про зміни розміру статутного капіталу; - накопичені курсові різниці; - вартість активів, які отримані підприємством від фізичних чи юридичних осіб безоплатно; - інші види додаткового капіталу
Резервний капітал	сума резервів, що створені підприємством згідно з чинним законодавством чи статутними документами за рахунок нерозподіленого прибутку
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	- сума нерозподіленого прибутку поточного і минулих років, а також використаного у звітному році прибутку; - сума непокритих збитків поточного і минулих років
Неоплачений капітал	заборгованість засновників (учасників) щодо внесків до статутного капіталу

У Балансі (звіті про фінансовий стан) власний капітал відображається у I розділі пасиву однойменної назви і символізує власність засновників (учасників) підприємства.

Далі по плану лекції вивчення кожного з складових власного капіталу – перше знайомство, не поглиблене вивчення.

Таблиця 4.1.2

Складові власного капіталу за окремими групами

Вкладений капітал	Накопичений капітал	Регулюючий капітал
Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінка	Вилучений капітал
	Додатковий капітал (за вирахуванням іншого вкладеного капіталу)	
Інший вкладений капітал	Резервний капітал	Неоплачений капітал
	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	

Конспект другого заняття: Неоплачений капітал облік та головні ознаки нерозподіленого прибутку.

Облік статутного капіталу пов'язаний з обліком неоплаченого капіталу, тобто сумою заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Ця заборгованість, відповідно до чинного законодавства, повинна мати місце протягом першого року діяльності товариства з моменту державної реєстрації. Для обліку цієї заборгованості передбачено рахунок 46 «Неоплачений капітал».

Таблиця 4.1.3

Рахунок 46 «Неоплачений капітал»		
Призначення рахунку: для узагальнення інформації про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства	За дебетом рахунку відображається заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу	За кредитом рахунку відображається погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу

Прибуток – це кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, показник, що характеризує абсолютну ефективність його роботи. В умовах ринкової економіки прибуток є важливим фактором стимулювання виробничої та господарської діяльності підприємства, створює фінансову основу для його розширення, задоволення соціальних і матеріальних потреб трудового колективу.

Головні ознаки прибутку:

1. Одержання прибутку – основна мета підприємницької діяльності. Згідно з українським законодавством, кінцевою метою створення будь-якого підприємства, будь-якого бізнесу є одержання прибутку.

2. Прибуток – основне джерело виплати винагороди засновникам, учасникам, інвесторам за здійснені вкладення у підприємницьку діяльність, тобто за вкладений капітал.

3. Прибуток є одним з найважливіших критеріїв оцінки ефективності того чи іншого виду діяльності.

4. Прибуток – основне внутрішнє джерело формування капіталу підприємства. Підвищення рівня капіталізації прибутку, його реінвестування призводить до зростання чистих активів, зменшення потреби у залученні зовнішніх джерел, що покращує фінансовий стан підприємства.

Отже, прибуток, як результат господарської діяльності (різниця між доходами і витратами), є важливим джерелом формування власного капіталу підприємства. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Перевищення витрат над доходами означає, що підприємство зазнало збитків.

Процедура розрахунку фінансових результатів (прибутків чи збитків) здійснюється шляхом визначення таких показників:

1. Чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг): виручки від реалізації за винятком обов'язкових податків і платежів з обороту (ПДВ, акцизного збору).

2. Фінансового результату від операційної діяльності (валовий прибуток збільшений на інші операційні доходи і зменшений на адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати).

3. Валового прибутку (збитку), що визнається як чистий дохід мінус виробнича собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

4. Фінансового результату до оподаткування, що крім прибутку (збитку) від операційної діяльності охоплює результат від фінансових операцій та інвестиційної діяльності.

5. Чистого фінансового результату (чистого прибутку або збитку) – результат до оподаткування за мінусом податку на прибуток, а також прибуток (збиток) від припинення діяльності після оподаткування.

Таблиця 4.1.4

Рахунок 79 «Фінансові результати»		
Призначення рахунку: для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати підприємства	За дебетом рахунку відображаються суми у порядку закриття рахунків обліку витрат, а також належна сума нарахованого податку на прибуток	За кредитом рахунку відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів
Сальдо рахунку при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»		

Нерозподілений прибуток (рахунок 44) – це сума невикористаного прибутку, що на момент складання балансу залишена на підприємстві, фактично реінвестована у підприємство. Нерозподілений прибуток збільшує власний капітал підприємства, а сума непокритого збитку – зменшує його. Протягом року при складанні балансу суми чистого прибутку чи збитку приєднуються до відповідної статті балансу без бухгалтерського проведення.

Субрахунки:

441 – Прибуток нерозподілений

442 – Непокриті збитки

443 – Прибуток, використаний у звітному періоді

Після цих заключних операцій за підсумками року виводяться кінцеві результати на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»: кредитове сальдо – нерозподілений прибуток; дебетове сальдо – непокриті збитки.

Конспект третього заняття: Синтетичний і аналітичний облік забезпечення майбутніх витрат і платежів.

Рахунок 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»

Забезпечення – зобов’язання з невизначеною сумою або часом погашення на дату балансу.

Забезпечення можуть створюватися для відшкодування наступних (майбутніх) витрат:

- на виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань ;
- реструктуризацію.

Забороняється створювати забезпечення для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємства.

Призначення рахунку: для узагальнення інформації про рух коштів, які за рішенням підприємства резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів і включення їх до витрат поточного періоду (за винятком суми забезпечення, що включається до первісної вартості основних засобів). За дебетом рахунку відображаються використання забезпечень. За кредитом рахунку відображається нарахування забезпечень.

Рахунок 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» відповідно до Інструкції № 291 має такі субрахунки:

- 471 «Забезпечення виплат відпусток»;
- 472 «Додаткове пенсійне забезпечення»;
- 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань»;
- 474 «Забезпечення інших витрат і платежів»;
- 475 «Забезпечення призового фонду (резерв виплат)»;
- 476 «Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї»;
- 477 «Забезпечення матеріального заохочення»;
- 478 «Забезпечення відновлення земельних ділянок»

В Балансі (звіті про фінансовий стан) кредитовий залишок за відповідними субрахунками рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» відображаються у:

II розділі пасиву «Довгострокові зобов'язання і забезпечення», стаття 1520 «Довгострокові забезпечення» — якщо плановий термін використання забезпечень перевищує 12 місяців з дати складання балансу;

III розділі пасиву «Поточні зобов'язання і забезпечення», стаття 1660 «Поточні забезпечення», якщо зарезервовані забезпечення планується використати протягом 12 місяців з дати балансу.

Кореспонденція рахунків

1. Створено забезпечення на оплату відпусток

Д-т К-т Сума

23,91-94 471 ЗП х % забезпечення

2. Нарахований ЄСВ на відпустки

23,91 -94 471 Сума х 37,19

3. Нарахована відпустка за рахунок забезпечення відпусток

Д — т К — т Сума

471 661 Середньоденний заробіток х кількість календарних днів відпустки

4. Відображення нарахування ЄСВ на відпустки

Д — т К — т Сума

471 651 Сума відпустки х 37,19 %

472 „Додаткове пенсійне забезпечення” — облік коштів для реалізації програми пенсійного забезпечення.

Створений резерв на додаткове пенсійне забезпечення :

а) за рахунок витрат підприємства

Д — т К — т

23,91-94 472

б) за рахунок внесків працівників

Д — т К — т

661 472

Перераховані кошти на виплату пенсій

Д — т К — т

472 311

Тести, розрахункові та ситуаційні завдання (за 3 темами).

Тести для самоперевірки:

1. Власний капітал — це

- залишковий капітал підприємства.
- частина в активах підприємства, що залишається після вирахування

його зобов'язань

- сума пайових внесків членів спілок

Які основні складові включає власний капітал?

- статутний капітал;
- пайовий капітал;
- розподілений прибуток;
- інший додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток (непокриті збитки).
- первісний капітал

На якому рахунку ведеться облік Нерозподіленого прибутку?

- 40
- 42
- 44
- 45

Зменшення статутного капіталу АТ може здійснюватися шляхом:

- зменшення залишкової вартості акцій;
- зменшення номінальної вартості акцій;
- зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості шляхом

викупу їх у власників з метою анулювання.

- зменшення кількості облігацій існуючої номінальної вартості шляхом викупу їх у власників з метою анулювання.

Якими є рахунки 4 ого класу?

- активними
- пасивними
- активно-пасивними

Частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань, – це:

- Статутний капітал
- Власний капітал
- Пайовий капітал
- Додатковий капітал

Зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства, – це:

- Статутний капітал
- Власний капітал
- Пайовий капітал
- Додатковий капітал

Статутний капітал акціонерного товариства не може бути меншим від суми, еквівалентної на момент його створення розміру, встановленому...

- Наказом керівника підприємства
- Засновницькими документами
- Чинним законодавством
- Статутом підприємства

Визначити кореспонденцію рахунків з формування статутного капіталу під час реєстрації:

- Дт 46 Кт 401
- Дт 10 Кт 46
- Дт 20 Кт 46

- Дт 30 Кт 46

Вказати правильну кореспонденцію рахунків, якщо визначений фінансовий результат – прибуток:

- Дт 70 Кт 79
- Дт 441 Кт 443
- Дт 79 Кт 441
- Дт 442 Кт 79

Сума резерву сформованого за рахунок чистого прибутку в розмірах установлених засновницькими документами підприємствами та нормативними актами:

- власний капітал;
- вилучений капітал;
- резервний капітал;
- пайовий капітал.

Сума чистого прибутку, яка залишається у розпорядженні підприємства після виплати доходів власникам у вигляді дивідендів, формування резервного капіталу, поповнення статутного капіталу та використання на інші потреби - це:

- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток;
- капітал у дооцінках.

Підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями - це:

- резервний капітал;
- пайовий капітал;
- додатковий капітал;
- власний капітал.

Сума приросту майна підприємства, яка виникає в результаті переоцінки безоплатно одержаних необоротних активів від емісійного доходу - це:

- вилучений капітал;
- власний капітал;
- резервний капітал;
- додатковий капітал

Визначити бухгалтерський запис отримання внесків засновників до статутного капіталу основними засобами та грошима:

- Дт43 Кт40 (загального плану рахунків)
- Дт10 Кт46, Дт31 - Кт46 (загального плану рахунків)
- Дт20 Кт46, Дт31 Кт46 (загального плану рахунків)

Статутний фонд збільшується:

- в частині основних засобів – введення в дію об'єктів, безоплатного надходження, зменшення, сум зносу, дооцінки, оцінки;
- в частині оборотних засобів – дооцінка, безоплатне надходження, за рахунок прибутку;
- А і Б.

Як ведеться облік неоплаченого капіталу:

- сума зобов'язань засновників за внесками до статутного капіталу;
- формується за рахунок прибутку, який не був розподілений;
- А і Б.

Нерозподілений прибуток, або непокритий збиток це:

- складова власного капіталу ,що формується за рахунок прибутку;
- сума зобов'язань засновників за внесками до статутного капіталу;
- сума активів, яку формують за рахунок прибутку для усунення фінансових труднощів.

Визначить бухгалтерське проведення виходу засновника з підприємства у відповідності з часткою вкладу (з використанням спрощеного плану рахунків).

- Дт68 Кт20;

- Дт10 Кт68;
- Дт40 Кт68.

4.2 Аналіз методів перевірки знань і успішності студентів.

В умовах перенесення акцентів на самостійне оволодіння знаннями великого значення набуває вивчення ролі контролю у формуванні мотивації учіння студентів, розвитку їх пізнавальної самостійності, самоконтролю особистості. У зв'язку з цим, у процесі дослідження значна увага приділяється вивченню робіт, присвячених проблемам розвитку особистості, її ціннісних орієнтацій, пізнавальних здібностей.

Складовими процесу контролю є:

- перевірка - виявлення знань, умінь та навичок;
- оцінювання – вимірювання знань, умінь, навичок;
- облік – фіксуються результати оцінювання у вигляді оцінок в журналі та відомостях.

Перша перевірка знань та засвоєння інформації учнем це усний контроль. Усний контроль (усне опитування). Це найпоширеніший метод у навчальній практиці. Його використання сприяє опануванню логічним мисленням, виробленню і розвитку навичок аргументувати, висловлювати свої думки грамотно, образно, емоційно, обстоювати власну думку. Усний контроль дуже спрощує процес оцінювання: у процесі мовлення або усного виконання вправ перевіряються мовленнєві навички, мовна компетенція, домашня підготовка студента, оцінюється вивчений лексичний та граматичний матеріал, з'являється повне розуміння знань учня. Цей вид контролю незамінний для поточної перевірки теми (бесіда, розповідь, спілкування за темою, виконання післятекстових вправ до тексту на розуміння тексту, переклад, безперекладне читання).

Наступний ефективна перевірка знань це особиста думка на ситуацію на вивчений матеріал.

Письмовий контроль порівняно з усним опитуванням більш ефективний, оскільки протягом певного часу можна одночасно перевірити рівень володіння знань, умінь та навичок усіх студентів академічної групи. Це сприяє підвищенню якості самостійної пізнавальної діяльності студентів, формуванню культури писемного мовлення, ефективності використання навчального часу. Письмова перевірка наряду з усною є важливим методом контролю знань, умінь та навичок студентів. Насамперед застосування цього методу дає можливість в найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння матеріалу всіма студентами групи, визначити напрямки для індивідуальної роботи з кожним. Письмова перевірка використовується у всіх видах контролю і здійснюється як в аудиторній, так і позааудиторній роботі.

Під категорію письмового контролю підпадають контрольні роботи, що мають вигляд різноманітних тестових завдань, письмові переклади та твори на задану тему. Останнім часом у вищій школі став широко застосовуватись стандартизований контроль знань протягом усього періоду вивчення навчальних курсів. У стандартизованому контролі знайшла широке застосування тестова методика з альтернативним вибором відповідей. Метод альтернативного вибору відповідей полягає у тому, що ставляться запитання і одночасно пропонуються варіанти відповідей, правильність яких потрібно оцінити.

І останній, але не менш ефективний ніж попередній контроль, це тестування знань.

Тестовий контроль знань – це метод виміру й оцінювання знань, умінь та навичок студента за допомогою спеціально підготовлених стандартизованих завдань. В межах дистанційного навчання, тестування має вдосконалити свій вигляд, такий як блокування комп'ютера під час проходження тестів, неможливість відкриття додаткових вкладень та створення окремих сайтів для тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також

задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю. Основна відмінність тесту від традиційної контрольної роботи полягає у тому, що він завжди припускає вимірювання, і тому головна відмінна риса тесту - об'єктивність, що і гарантується вимірюванням. Тому оцінка, що виставляється за підсумками тестування, відрізняється більшою об'єктивністю і незалежністю від можливого суб'єктивізму викладача, ніж оцінка за виконання традиційної контрольної роботи, яка завжди суб'єктивна. Тестова методика особливо ефективна, коли завдання синтетичне, що дає змогу за короткий проміжок часу перевірити розуміння завдання. Також тест слід поєднувати із традиційними видами контролю. Контроль з професійної іноземної мови має бути наближеним до реальних умов: і продуктивні, і репродуктивні навички мають перевірятися за допомогою автентичних матеріалів. Вправи мають розкривати здатність студента швидко перекладати фахові терміни, розшифровувати скорочення, знаходити відповідність термінів мови, що вивчається, міжнародним термінам, виявляти і перекладати конструкції фахового тексту з трансформацією у синтаксичні моделі рідної мови.

Вивчення фінансового-економічних дисциплін передбачає не тільки теоретичний, а й практичний аспект. На практичних заняттях студенти закріплюють, узагальнюють і відтворюють здобуті знання, формують на їх основі відповідні уміння та навички. Основними практичними організаційними формами навчання є: семінари, лабораторні роботи, навчальна практика, самостійна робота, виконання курсових робіт, консультації тощо.

Слід зазначити, що лекція привчає студентів сприймати готові думки, гальмує активність студентів, оскільки вони позбавлені можливості самостійного пошуку, відкриття істин, змушує займати позицію об'єкта навчального процесу, регламентована в часі, спроможна задіяти і захопити тільки деяку частину слухачів, адже рівень їх розвитку, інтересу, потреби,

ціннісні орієнтації, індивідуальні здібності є відмінними, обмежує можливості викладача щодо перетворення аудиторії студентів у єдиний колектив, спільноту. Тому поряд з лекцією повинні застосовуватися інші методи, що активізують самостійну, творчу пошуково-дослідну діяльність студентів.

Серед інших словесних методів провідне місце займає бесіда та розповідь. Бесіда – це метод навчання, що передбачає запитання-відповідь. Основною перевагою цього методу є прийняття всіх студентів в обговоренні. Розрізняють репродуктивні (спрямована на відтворення вивченого матеріалу), евристичні (потребує активних роздумів, спрямованих на створення проблемних ситуацій, які слід розв’язувати на основі всебічного аналізу цих ситуацій), катехізисні (передбачають відтворення студентами відповідей, які потребують тренування пам’яті) бесіди. Основним недоліком такого методу пояснення матеріалу є те, що його ефективність залежить від уміння викладача формувати і ставити запитання.

Розповідь – це послідовний монологічний виклад навчального матеріалу, який використовується для послідовного, систематизованого, дохідливого, емоційного повідомлення знань. Але даний метод в основному використовують при проведенні практичних занять.

Серед наочних методів найбільш розповсюдженими є ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження. Ілюстрування використовується для формування у студентів усвідомленого, чіткого і яскравого образу явища, що вивчається. Метод демонстрації передбачає наочно-чуттєве ознайомлення студентства з явищами, процесами, об’єктами в їх природному вигляді. В основі методу самостійного спостереження – безпосереднє сприймання явищ фінансово-економічної діяльності.

Семінар є ефективною формою організації навчальних занять, з якими органічно поєднуються лекції. Семінар – це особлива форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами за завданнями викладача окремих питань з наступними оформленням

навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Відмінною особливістю семінару є активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблеми, питань, що були винесені на розгляд; викладач надає студентам можливість вільно висловлюватись під час розгляду питань, допомагає їм вірно будувати свої міркування.

Дисципліна сприяє підвищенню виховної ефективності діяльності студентів, дає змогу обмежувати, гальмувати нерозважливі дії та вчинки окремих школярів. Важливу роль у вихованні почуттів обов'язку і відповідальності відіграє робота викладачів щодо засвоєння студентами правил обробки інформації та самозайнятості в разі не розуміння матеріалу. Для поглибленого вивчення матеріалу учень має звернутись до вчителя за додатковою літературою або поясненнями. Має бути комунікація між обома сторонами. В разі відсутності такої, одна сторона (вчитель) не розуміє, чи можна рухатись далі по темі, чи зрозуміло все учням, чи можна йти на наступну ступінь в предметі. Гарною комунікацією є тести, раз в неділю про засвоєний матеріал, для розуміння успішності групи та учня окремо.

Гарно для вивчення матеріалу працюють групові роботи, групова розв'язка задач, коли учні між собою комунікують, особливо різного рівня успішності в одній групі.

Вивчення теми «Власний капітал» допоможе наочно учням зрозуміти з чого складається підприємство, будь якого рівня; зрозуміти з чого складається їх фінансовий стан, з чого впливає розуміння обліку фінансів, реінвестицій, портфель кредитів тощо.

Дисципліна допоможе володіти власними коштами. Розподілити по статтям витрат та доходів кошти. Відкрити дисципліну коштів та інвестицій у повсякденному житті.

Висновки до розділу 4

Отже, систематичний контроль знань і умінь студентів - одна з основних умов, від якої залежить підвищення якості навчання. Завдання викладача

полягає у тому, щоб у процесі перевірки та оцінки знань виявити справжній стан знань, вмінь і навиків і тим самим допомогти студентам раціонально організувати навчальну роботу у подальшому. Викладач у своїй роботі повинен використовувати не тільки загальноприйняті форми контролю, але і систематично винаходити, упроваджувати свої засоби. Якщо контроль і перевірка побудовані правильно, вони сприяють не тільки своєчасному виявленню прогалин у знаннях і вміннях студентів, повторенню і систематизації матеріалу, встановленню рівня готовності до засвоєння нового матеріалу, формуванню вміння користуватися прийомами самоперевірки і самоконтролю, а й також і підвищенню рівня якості підготовки майбутніх фахівців.

ВИСНОВКИ

1. Власний капітал – це основа й фундамент початку зародження підприємства. В міжнародних стандартах бухгалтерського обліку зазначено наступне визначення власного капіталу: «Власний капітал – це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов’язань».

2. Власні фінансові ресурси класифікуються за певними джерелами:

- внутрішні джерела (прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів, інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів);

- зовнішні джерела (залучення додаткового, пайового або акціонерного капіталу, одержання підприємством безплатної фінансової допомоги, інші джерела формування власних фінансових ресурсів).

3. Об’єктом мого дослідження є ПрАТ «Житомирське АТП 11854», що було створене на основі Відкритого акціонерного товариства та автоколони 11854 в 1995 році. Підприємство має статус та репутацію на ринку автотранспортних послуг. Працює на основі статуту. Підприємство працює з великим об’ємом постачання та великомасштабними підприємствами, що працюють на ринку України не перший рік. Кількість конкурентів з кожним роком зростає, що позитивно впливає на здорову конкуренцію між компаніями. Раніше товариство мало відділ планування. Через проблеми, що виникли в політичній ситуації України ПрАТ «Житомирське АТП 11854» залишилося без частини ринку збуту та частини планового доходу – відділ планування звільнили.

4. Показник фінансової автономії дорівнює співвідношенню власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок

власних фінансових ресурсів. Коефіцієнт дорівнює 0,67, то це означає, що компанія здатна профінансувати 67% активів за рахунок власного капіталу.

5. Слід звернути увагу, що використання підприємствами лише власного капіталу має певні негативні риси, а саме те, що обсяг власного капіталу обмежений, тому підприємство може втратити можливість розширення діяльності та збільшення рентабельності за рахунок залучення позикових коштів за допомогою ефекту фінансового левериджу, а також часто власний капітал, залучений із зовнішніх джерел, має вищу вартість, порівняно з позиковим капіталом [15]. Тому одним із основних питань управління власним капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії.

6. На допомогу вирішення питання управління ефективності рентабельності власного капіталу в розділі 3 наведено, що поліпшення структуризації капіталу можна досягти через: - поліпшення політики управління власним капіталом; - оптимізації співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власного капіталу; - мінімізації середньозваженої вартості капіталу; - максимізації рентабельності власного капіталу при одночасній мінімізації ризику діяльності; - забезпечити високий рівень конкурентоспроможності як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах; - збільшення статутного капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посібник / П.Й. Атамас. - К.: ЦУЛ, 2006. - 440 с.
2. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник для самост. вивчення дисципліни / За редакцією проф. М.В. Афанасьєва. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2003. – 410 с.
3. Байстрюченко Н. О. Вплив динаміки структури капіталу на фінансово- економічні результати діяльності підприємства : дис. канд. ек. наук : 08.00.04 / Байстрюченко Н. О. – Суми, 2010. – 212 с.
4. Морозова М.С. Формування та використання резервного капіталу акціонерного товариства. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64458.doc.htm
5. Басова О. О. Оптимізація структури капіталу: основні напрямки та моделі [Електронний ресурс] / О. О. Басова, А. І. Левченко. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/37_NH_2015/Economics/3_201047.doc.htm.
6. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємстві / Безкоровайна Л.В.. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №4. – С. 950–954
7. Сініцин О. О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу [Електронний ресурс] / О. О. Сініцин // Ефективна економіка. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3334>
8. Блонська В.І. Економіка підприємства: Теорія і практикум: навч. посіб. / [В.І. Блонська, Т.Г. Васильців, С.С. Гринкевич та ін.]; за ред. доц. Н.Г. Міценко, доц. О.І. Ященко. – Львів: Магнолія, 2008. – 688 с.
9. Кушнір Т. В. Проблеми класифікації власного капіталу підприємства / Т. В. Кушнір. // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей II Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Ч. 1. – 2016.– С. 309

10. Кушнір Т. В. Оптимізація структури капіталу підприємства / Т. В. Кушнір, Н. А. Волкова. // Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку». – 2015. – №18. – С. 84-87

11. Черевко Г.В. Економіка підприємств: навчальний посібник / За заг. ред. Г.В. Черевко. – Львів: «Апріорі», 2004. – 384 с.

12. Лаврик О. Є. Проблеми оптимізації структури капіталу / О. Є. Лаврик // Вісник. Сум. Нац. Аграр. Ун-ту. Сер. Економіка та менеджмент. - 2005. - Вип. 6-7. с. 58 - 65.

13. Гаука Д. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку формування та змін власного капіталу [Електронний ресурс] / Гаука Д., Лазоришин М. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/17_AND_2011/Economics/7_89446.doc.htm

14. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посібник / Ф. Ф. Бутинець, Л. В Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир: Рута, 2000. – 448 с.

15. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальностей «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. – 5 видання – Житомир: ПП Рута, 2003 – 628 с.

16. Каверзін О.О. Функції власного капіталу в умовах ринкової економіки / О.О. Каверзін // Вісник КПІ. – 2012. – № 5. – С. 138–139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vestnik.kpi.kharkov.ua/files/microcad/2011/s16/функції%20%20власного%20капіталу%20в%20умовах%20ринкової%20економіки.pdf>

17. Варичева Р. В. Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці / Р. В. Варичева // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 2 (52). – С. 37-42. – Режим доступу: http://nvunfu.esy.es/Archive/19_5/146_Wiwczar_19_5.pdf

18. Варічева Р. В. Поняття власного капіталу / Р. В. Варічева // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2010. – № 2 (52). – С. 81-85.

19. Хоруженко О. І. Власний капітал як об'єкт наукового дослідження / О. І. Хоруженко // Наук. вісн. Держ. акад. статистики, д обліку та аудиту. - 2004. Вип. 4. с. 58-63.

20. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 7.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>.

21. Науковий вісник Ужгородського національного університету // Управління структурою капіталу підприємства // Беренда Н. І. – 2018 - 5 стр.

22. Головні завдання управління капіталом підприємства О. Ю. ЄГОРОВА // Харківська національна академія міського господарства – 2018 – 2стр.

23. Корнілова Т.В. Шляхи удосконалення обліку власного капіталу / Т. В. Кушнір, Н. А. Волкова. //Збірник магістерських науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедри економічного аналізу). – 2017. – 59-68 с.

24. Волкова Н. А. Аналіз використання власного капіталу на підприємстві / Н. А. Волкова, Т. В. Корнілова. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №14. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua/issue-14-2016>

25. Гайдаєнко О. Формування оптимальної структури капіталу підприємства / О. Гайдаєнко, М. Славінська. // Облік. Економіка. Менеджмент: наукові нотатки Міжнародний збірник наукових праць.. – 2016. – №1. – С. 100–107

26. Гайдаєнко О. Формування оптимальної структури капіталу підприємства / О. Гайдаєнко, М. Славінська. // Облік. Економіка. Менеджмент: наукові нотатки Міжнародний збірник наукових праць.. – 2016. – №1. – С. 100–

27. Кушнір Т. В. Проблеми класифікації власного капіталу підприємства / Т. В. Кушнір. // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей II Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Ч. 1. – 2016. – С. 309

28. Сутність та типологія структурних елементів інтелектуального капіталу: Міжнародний аспект // А.О. Босак, О.Ю. Переста Національний університет “Львівська політехніка” – 2018 – 1-8 стр.

29. Власний капітал підприємства як економічна категорія та його облік // Кудіна І.О., Інститут управління, технологій та права імені Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного Державного університету інфраструктури та технологій – 2018 – 1-6 стр.

30. Безкоровайна Л.В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах / Л.В. Безкоровайна // Журнал МНУ ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 4 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/200.pdf>

31. Навчально-практичний посібник з курсу «Особливості обліку в інших галузях»: Розділ «Облік діяльності автотранспортних підприємств» // Одеський державний економічний Університет, Уклад. В.Ф. Максимова. // Одеса: ОДЕУ ротапринт, 2010 р. – 170 с

32. Обґрунтування джерел фінансування транспортного сектору України // О. М. Парубець, Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів – 2017 – 1-5 стр.

33. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навч. посібник / І. В. Зятковський. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Кондор, 2003. – 364 с.

34. Іващенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності / Іващенко В.І., Болюх М.А. – К.: ЗАТ „НІЧЛАВА”, 2001. – 204 с.

35. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і

організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

36. Каверзін О.О. Функції власного капіталу в умовах ринкової економіки / О.О. Каверзін // Вісник КПП. – 2012. – № 5. – С. 138–139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vestnik.kpi.kharkov.ua/files/microcad/2011/s16/функції%20%20власного%20капіталу%20в%20умовах%20ринкової%20економіки.pdf>

37. Калініна А.В. Підходи до управління власним капіталом підприємства / А.В. Калініна // Економічні науки. – 2012. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2012/b5dcefaac969747beb6b07fa647b878b.pdf>.

38. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент. / Г.Г. Кірейцев. - Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.

39. Коблянська О.І./ Фінансовий облік: Навчальний посібник. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 471 с.

40. Козлова Р. О. Економічна сутність категорії капіталу / Р. О. Козлова // Вісник сум. нац. аграр ун-ту. Серія фінанси і кредит. - 2002. - Вип. 2. - с. 218-221

41. Корнілова Т.В. Шляхи удосконалення обліку власного капіталу / Т. В. Кушнір, Н. А. Волкова. //Збірник магістерських науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедри економічного аналізу). – 2017. – 59-68 с.

42. Кравчук В. Е. Статутний капітал юридичної особи / В. Е. Кравчук // Податкове планування. - 2005. - №9 . - С. 74-80

43. Кулішов В.В./ Економіка підприємства: теорія і практика. Навчальний посібник. – 3-ге вид. – К.: Ніка-Центр Ельга, 2004. – 216 с.: іл.

44. Кушнір Т. В. Оптимізація структури капіталу підприємства / Т. В. Кушнір, Н. А. Волкова. // Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку». – 2015. – №18. – С. 84-87

45. Кушнір Т. В. Проблеми класифікації власного капіталу підприємства / Т. В. Кушнір. // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей II Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Ч. 1. – 2016. – С. 309

46. Лаврик О. Є. Проблеми оптимізації структури капіталу / О. Є. Лаврик // Вісник. Сум. Нац. Аграр. Ун-ту. Сер. Економіка та менеджмент. - 2005. - Вип. 6-7. с. 58 - 65.

47. Ленъ В. С. Управлінський облік : навч. посібник / В. С. Ленъ. - К.: Знання-Прес, 2003. - 287 с.

48. Леончикова В.А. Економічна сутність власного капіталу / Вісник СНАУ Серія: Фінанси і кредит Вип.2 2005: наук–методолог. журнал СНАУ 2005. с.388–390.

49. Маркович В.М. Функціонування підприємницького капіталу // Вісник НБУ. – 2001. – № 5. – С. 7–15

50. Мельник О.М. Власний капітал підприємства і проблеми його формування / О.М. Мельник, Л.Н. Данилова // Вісник КНУ. – 2012. – № 4(10). – С. 24–27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Property_asset_of_the_enterprise_and_problems_of_its_formation_18721.pdf.

51. Морозова М.С. Формування та використання резервного капіталу акціонерного товариства. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64458.doc.htm

52. Нападовська Л. В. Теорія бухгалтерського обліку: монографія / [Л.В. Нападовська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезіч та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападовської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.

53. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 7.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>.

54. Непочатенко О.О. Фінанси підприємства [Електронний ресурс] / О. О. Непочатенко. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/668-fnansi-pdprimstv-nepochatenko-oo.html>

55. Олійник І.В Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / І.В. Олійник // Вісник податкової служби України. – 2013. – № 65 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/387.pdf>

56. Пилипенко О.І. Облік та аналіз власного капіталу: теорія і практика / О.І. Пилипенко // Вісник ЖДТУ. – 2003. – № 2(24). – С. 247–251 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://librar.org.ua/sections_load.php?s=business_economic_science&id=3682&start=7.

57. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

58. Податковий кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

59. Покропивний, С.Ф. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.

60. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

61. П'ятак Т. В. Шляхи оптимізації структури капіталу: аналіз теоретичних надбань / Т. В. П'ятак, А. Ю. Гальцов. // Вісник НТУ "ХПІ". – 2013. – №49. – С. 118– 127

ДОДАТКИ